

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

Evidenčné číslo: 103002/I/2022/36114651041329156

**REZERVY AKO ZÁVÄZKY S NEISTÝM ČASOVÝM
VYMEDZENÍM ALEBO VÝŠKOU – ÚČTOVNÉ, DAŇOVÉ
A INÉ ASPEKTY TVORBY, OCENENIA A POUŽITIA
REZERV**

Diplomová práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

**REZERVY AKO ZÁVÄZKY S NEISTÝM ČASOVÝM
VYMEDZENÍM ALEBO VÝŠKOU – ÚČTOVNÉ, DAŇOVÉ
A INÉ ASPEKTY TVORBY, OCENENIA A POUŽITIA
REZERV**

Diplomová práca

Študijný program: Účtovníctvo a audítorstvo

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra účtovníctva a audítorstva

Vedúci záverečnej práce: Ing. Mgr. Renáta Antalová, PhD.

Bratislava, 2022

Bc. Dušana Findrová

Zadanie záverečnej práce

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a uviedla som všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Pod'akovanie

Týmto by som sa rada pod'akovala vedúcej diplomovej práce Ing. Mgr. Renáte Antalovej, PhD. za jej odborné rady, čas a pomoc pri vypracovaní tejto diplomovej práce.

ABSTRAKT

FINDROVÁ, Dušana: *Rezervy ako záväzky s neistým časovým vymedzením alebo výškou – účtovné, daňové a iné aspekty tvorby, ocenenia a použitia rezerv*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta hospodárskej informatiky; Katedra účtovníctva a audítorstva – Vedúca záverečnej práce: Ing. Mgr. Renáta Antalová, PhD. – Bratislava: FHI EU, 2022, 61 s.

Témou záverečnej práce boli *Rezervy ako záväzky s neistým časovým vymedzením alebo výškou – účtovné, daňové a iné aspekty tvorby, ocenenia a použitia rezerv*. Cieľom diplomovej práce bolo zosumarizovať teoretické informácie o rezervách podľa slovenskej právnej úpravy a podľa Medzinárodných štandardov finančného výkazníctva (IFRS), posúdiť ich z rôznych hľadísk a zároveň analyzovať problematiku vykazovania rezerv v spoločnosti Slovnaft. Prvá kapitola sa zaoberá charakterizovaním toho, čo rezervy sú a aký je ich význam v účtovníctve, ďalej tým ako sa oceňujú, tvoria a kedy a za akých podmienok sa môžu použiť. Taktiež je pozornosť venovaná súvislosti tichých rezerv a rezerv v účtovníctve, a vymedzeniu rezerv podľa IFRS. V druhej kapitole je popísaný cieľ práce a v tretej metodika práce. Štvrtá kapitola obsahuje analýzu rezerv vytváraných v spoločnosti Slovnaft, a. s. Posledná kapitola sumarizuje výsledky našej práce. Výsledkom nášho skúmania je potvrdenie, že spoločnosť Slovnaft, a. s. postupovala pri tvorbe a vykazovaní rezerv vo všetkých aspektoch v súlade so štandardom IAS – 37. Ďalším zistením je fakt, že tvorba a obzvlášť oceňovanie špecifických druhov rezerv ako sú rezervy na ochranu životného prostredia, rezervy na vyprodukované emisie a rezervy na zamestnanecké požitky je komplikovaný proces, pri ktorom je potrebné zohľadňovať veľké množstvo premenných, a preto sú výpočtami takýchto druhov rezerv častokrát poverení odborníci – poisťní matematici – aktuári. Podľa informácií z účtovnej závierky môžeme skonštatovať, že rezervy boli oceňované tak, aby suma vykázaná ako rezerva bola najlepším odhadom výdavku potrebného na vysporiadanie súčasnej povinnosti k súvahovému dňu.

Kľúčové slová:

Rezervy, IFRS, Slovnaft, a. s.

ABSTRACT

FINDROVÁ, Dušana. *Provisions as liabilities with uncertain time or amount – accounting, tax and other aspects of the creation, valuation and use of provisions*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Economic Informatics; Department of Accounting and Auditing. – Thesis supervisor: Ing. Mgr. Renáta Antalová, PhD. – Bratislava: FHI, EU, 2022, 61 pages.

The topic of this diploma thesis was *Provisions as liabilities with uncertain time or amount – accounting, tax and other aspects of the creation, valuation and use of provisions*. The aim of the diploma thesis was to summarize theoretical information about reserves according to Slovak law and International Financial Reporting Standards (IFRS), assess them from various perspectives and analyze the issue of reporting provisions in company Slovnaft. It is in accordance with IFRS, specifically in accordance with *IAS 37 - Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets*. The first chapter contains the characterization of what reserves are and what their importance is in accounting, how they are further valued, created and when and under what conditions they can be used. Attention is also paid to the relationship between hidden reserves and accounting reserves, and the definition of reserves under IFRS. The second chapter describes the goal of the work and the third contains methodology of the work. The fourth chapter contains an analysis of provisions created in Slovnaft. The last chapter summarizes the results of our work. Our research is confirmation that the creation and extraordinary measurement of specific types of provisions, such as provisions for environmental protection, provisions for produced emissions and provisions for employee benefits is a complicated process in which it is necessary to take into account a large number of variables, and therefore experts - actuaries - actuaries are often commissioned to calculate different types of provisions. We can state that according to the information from the financial statements, the provisions were valued so that the amount reported as a provision is the best estimate of the expenditure required to settle the current obligation at the balance sheet date.

Key words:

Provisions, IFRS, Slovnaft

OBSAH

Úvod	11
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	13
1.1 Vymedzenie rezerv podľa slovenskej právnej úpravy	13
1.2 Význam tvorby rezerv.....	16
1.3 Členenie rezerv z rôznych hľadísk.....	17
1.4 Oceňovanie rezerv	19
1.5 Tvorba rezerv podľa § 19 ods. 7 postupov účtovania pre podnikateľov	21
1.6 Rezervy, ktorých tvorba je uznaná za daňový výdavok podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov	24
1.7 Účtovanie rezerv	26
1.7.1 Tvorba, použitie a zrušenie rezervy súvisiacej s obstaraním majetku	26
1.7.2 Tvorba, použitie a zrušenie rezervy na náklady	28
1.7.3 Rezerva na bonusy, rabaty, skontá a na vrátenie kúpnej ceny pri reklamácii..	29
1.7.4 Rezerva na stratu zo zákazkovej výroby	30
1.8 Vykazovanie rezerv v účtovnej závierke podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva	31
1.9 Rezervy podľa Medzinárodných štandardov finančného vykazovania	33
1.10 Tiché rezervy a ich súvislosť s rezervami v účtovníctve	36
2 Cieľ práce	39
3 Metodika práce a metódy skúmania	40
4 Výsledky práce	41
4.1 Stručná história spoločnosti Slovnaft a. s.....	41
4.2 Rezervy v spoločnosti Slovnaft, a. s.	43
4.2.1 Rezervy na vyprodukované emisie	47
4.2.2 Rezervy na zamestnanecké požitky	51
4.2.3 Rezerva na ochranu životného prostredia	56
5 Diskusia.....	58
Záver	60
Zoznam použitej literatúry	61

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1	Odlišnosť definície záväzku a rezerv
Tabuľka 2	Dôvody účtovania tvorby rezervy
Tabuľka 3	Účtovanie rezervy súvisiacej s obstaraním majetku
Tabuľka 4	Účtovanie rezervy súvisiacej s obstaraním majetku v prípade, keď je vytvorená rezerva v nižšej výške ako vzniknutý záväzok
Tabuľka 5	Účtovanie rezervy súvisiacej s obstaraním majetku v prípade, keď je vytvorená rezerva vo vyššej výške ako vzniknutý záväzok
Tabuľka 6	Účtovanie rezervy na náklady
Tabuľka 7	Účtovanie rezervy na bonusy, rabaty, skontá a na vrátenie kúpnej ceny pri reklamácii
Tabuľka 8	Účtovanie rezervy na stratu zo zákazkovej výroby
Tabuľka 9	Podmienky na zostavovanie účtovnej závierky v súlade s IFRS a údaje o spoločnosti Slovnaft, a. s.
Tabuľka 10	Podmienky na vykázanie rezervy v účtovnej závierke zostavenej v súlade s IFRS
Tabuľka 11	Rezervy vykázané v účtovnej závierke Slovnaft, a. s. za rok 2020
Tabuľka 12	Rozčlenenie rezerv v Slovnaft, a. s. v roku 2020 na krátkodobú a dlhodobú časť
Tabuľka 13	Rozdelenie pridelených emisných kvót na jednotlivé prevádzky spoločnosti Slovnaft, a. s. v roku 2020
Tabuľka 14	Hlavné poistno-matematické predpoklady použité na výpočet výšky zamestnaneckých požitkov v spoločnosti Slovnaft, a. s.
Tabuľka 15	Poistno-matematické zisky a straty v súvislosti s rezervami na zamestnanecké požitky v spoločnosti Slovnaft, a. s. za rok 2020
Tabuľka 16	Rezerva na jubilejné v spoločnosti Slovnaft, a. s. k 31.12.2020
Tabuľka 17	Rezerva na odchodné v spoločnosti Slovnaft, a. s. k 31.12.2020

Zoznam grafov

Graf 1 Podiel jednotlivých druhov rezerv na celkových rezervách v spoločnosti Slovnaft, a. s. za rok 2020

Zoznam obrázkov

Obr. 1 Vybrané riadky zo súvahy mikro účtovnej jednotky

Obr. 2 Vybrané riadky zo súvahy malej a veľkej účtovnej jednotky

Úvod

Účtovníctvo ako ho poznáme v súčasnosti by sme mohli charakterizovať ako najucelenejší systém ekonomických informácií v peňažnom vyjadrení, ktorý ich presne a spoľahlivo zaznamenáva a v pravidelných intervaloch poskytuje používateľom na prijímanie rozhodnutí. Jeho cieľom je poskytovanie informácií o finančnej situácii, výkonnosti a o zmenách vo finančnej situácii za určité časové obdobie.

Prvopočiatky účtovníctva siahajú až do dávnej minulosti, kedy zo začiatku predstavovalo len určitý spôsob evidencie majetku. Už v období roku 4 000 p. n. l. existovala jednoduchá forma vedenia účtovníctva, kde sa na zaznamenávanie finančných operácií, napríklad pôžičiek, používali morske lastúry, uzlovanie, neskôr hlinené tabuľky či papirusové zvitky. Za autora prvého komplexného výkladu podvojného účtovníctva sa považuje taliansky matematik a františkánsky mních Luca Bartolomeo de Pacioli so svojim dielom *Summa de arithmetica, geometria, proportioni et proportinalita*, v preklade *Systematický prehľad aritmetiky, geometrie, pomerov a úmernosti*, najmä časť *Tractatus XI. Particularis de computis et scripturis*, v preklade *Oddiel XI. Osobitná rozprava o účtoch a zápisoch*. Ide o obdobie 15. storočia, kedy v Taliansku nastal výraznejší rozvoj obchodu, výroby a bankovníctva. Neskôr, v 18. až 19. storočí, sa začalo účtovníctvo rozvíjať ešte viac a vznikali rôzne nové formy vedenia účtovníctva v závislosti od územia. Od svojho vzniku sa účtovníctvo vyvinulo do zložitého systému, ktorý už nepredstavuje len zaznamenávanie skutočností do účtovných kníh ale výstupy z účtovníctva sú dôležitým zdrojom informácií pre strategické rozhodovanie manažmentu, a preto účtovné jednotky pri vedení účtovníctva uplatňujú viacero všeobecne uznávaných účtovných zásad, prostredníctvom ktorých by sa malo zabezpečiť, že účtovná závierka bude poskytovať verné a pravdivé zobrazenie skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva. Jednou zo zásad je aj zásada opatrnosti, ktorá nám stanovuje, že v účtovej závierke sa vykazujú len tie výnosy, ktoré boli ku dňu ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka skutočne realizované, a že by mali byť zohľadnené všetky predpokladané riziká a straty. Zohľadnením všetkých predpokladaných rizík a strát účtovná jednotka zabezpečuje, že záväzky účtovnej jednotky nie sú podhodnotené. Prostriedkom na uplatňovanie zásady opatrnosti v praxi sú najmä rezervy a opravné položky.

Rezervy predstavujú záväzky s neistým časovým vymedzením alebo výškou. Ak má účtovná jednotka vedomosť o tom, že jej v budúcnosti vznikne záväzok, ale v súčasnosti nepozná jeho presnú výšku alebo časové vymedzenie, účtuje o rezerve. Pri účtovaní rezerv je dôležité, aby účtovná jednotka zohľadňovala aj daňové aspekty ich tvorby. Tým, že

niektoré druhy rezerv sú daňovo uznateľným výdavkom vzniká účtovnej jednotke možnosť ovplyvňovať prostredníctvom rezerv okrem výsledku hospodárenia aj základ dane, či vytvárať v spoločnosti tiché rezervy. Aj tieto možnosti dokazujú akým komplikovaný a sofistikovaným systémom sa účtovníctvo počas svojho vývoja stalo.

Cieľom tejto diplomovej práce bude zosumarizovať teoretické informácie o rezervách podľa slovenskej právnej úpravy a podľa IFRS a zároveň analyzovať problematiku vykazovania rezerv v spoločnosti Slovnaft, a. s.

Prvá časť práce obsahuje teoretické poznatky o rezervách z pohľadu slovenskej právnej úpravy aj z pohľadu Medzinárodných štandardov finančného výkazníctva. Druhá časť obsahuje cieľ práce, tretia metodiku práce a metódy skúmania. Štvrtá časť obsahuje analýzu rezerv v spoločnosti Slovnaft, a. s., kde sme sa snažili posúdiť, či spoločnosť pri vykazovaní rezerv splňa požiadavky, ktoré ustanovuje *Medzinárodný účtovný štandard 37 – Rezervy, podmienené záväzky a podmienené aktíva*. Taktiež sme sa v tejto časti práce snažili ozrejmiť, akým spôsobom spoločnosť Slovnaft, a. s. pristupuje k oceňovaniu rezerv. Záverečná piata časť obsahuje zhrnutie výsledkov nášho skúmania.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Rezervy v účtovníctve predstavujú jeden z hlavných nástrojov uplatňovania zásady opatrnosti v praxi. Vykázaním rezervy sa v účtovnej jednotke zabezpečí, že záväzky spoločnosti nie sú podhodnotené. V tejto časti našej práce sa budeme venovať vymedzeniu rezerv podľa slovenskej právnej úpravy a podľa Medzinárodných štandardov finančného výkazníctva. Zameriame sa na vysvetlenie čo rezervy sú, ako sa členia a aké rezervy má účtovná jednotka povinnosť tvoriť aj so zohľadnením daňových aspektov ich tvorby. Taktiež ozrejmime, čo sú tiché rezervy a akú súvislosť majú s rezervami v účtovníctve.

1.1 Vymedzenie rezerv podľa slovenskej právnej úpravy

Podľa zákona č. 431/2002 o účtovníctve sa za rezervu považuje záväzok s neistým časovým vymedzením alebo výškou. Pre lepšie pochopenie toho, čo rezervy sú a načo sa v účtovníctve používajú považujeme za vhodné uviesť aj definíciu záväzku. *„Záväzkom sa rozumie existujúca povinnosť účtovnej jednotky, ktorá vznikla z minulých udalostí, je pravdepodobné, že v budúcnosti zníži ekonomické úžitky účtovnej jednotky a dá sa spoľahlivo oceniť podľa zákona o účtovníctve, vykazuje sa v účtovnej závierke v súvahe.“* (Sklenka, 2019) Rezerva teda predstavuje určitý druh záväzku, ale nespĺňa definíciu záväzku vo všetkých atribútoch. Pre lepšie poukázanie na rozdiel medzi záväzkom a rezervou uvádzame aj definíciu rezervy z Opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, ďalej len „postupy účtovania pre podnikateľov“. Podľa postupov účtovania pre podnikateľov je rezerva *„záväzok predstavujúci existujúcu povinnosť účtovnej jednotky, ktorá vznikla z minulých udalostí, je pravdepodobné, že v budúcnosti zníži ekonomické úžitky účtovnej jednotky, pričom ak nie je známa presná výška tohto záväzku, ocení sa odhadom v sume dostatočnej na splnenie existujúcej povinnosti ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka pri zohľadnení rizík a neistôt.“* Môžeme teda povedať, že o rezerve budeme účtovať vtedy, keď nám vznikne určitý záväzok ale v súčasnosti nám nebude známa presná výška tohto záväzku alebo jeho časové vymedzenie. Odlišnosti definície záväzku a rezerv uvádzame aj v tabuľke 1.

Tabuľka 1 Odlišnosť definície záväzku a rezerv

Charakteristické znaky záväzku	Rezerva
Existujúca povinnosť účtovnej jednotky	spĺňa
Povinnosť vznikla z minulých udalostí	spĺňa
Je pravdepodobné, že v budúcnosti zníži ekonomické úžitky účtovnej jednotky	spĺňa
Dá sa spoľahlivo oceniť podľa § 24 až §28	môže a nemusí spĺňať
Vykazuje sa v účtovnej závierke v súvahe	spĺňa

Zdroj: SKLENKA, M. 2016.

Pre rezervy je charakteristické, že síce poznáme vecný obsah, nakoľko rezervy sa tvoria na presne stanovený účel, ale výška alebo časové vymedzenie rezervy môže byť neisté. Neistým vymedzením výšky záväzku možno rozumieť neexistenciu informácie o jeho presnej výške ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka z rôznych dôvodov, napríklad kvôli nedoručenej faktúre za dodávku služby, pričom cena bola dohodnutá len orientačne alebo kvôli nemožnosti zistenia výšky záväzku z dôvodu, že okolnosti na základe ktorých bude výška určená, vzniknú v budúcnosti, napr. reklamácie. Neistým časovým vymedzením možno rozumieť neexistenciu informácie o období, v ktorom nastane požadovaný odliv ekonomických úžitkov. (Turóciová, Jarinkovičová, 2013) V tabuľke 2 uvádzame možné kombinácie okolností, v prípade ktorých je potrebné účtovať o rezervách.

Tabuľka 2 Dôvody účtovania tvorby rezervy

Účel tvorby	Časové vymedzenie	Výška	Účtuje sa o:
známy	neisté	neistá	rezerve
známy	isté	neistá	rezerve
známy	neisté	istá	rezerve

Zdroj: SKLENKA, M. 2016.

Ak by nastala situácia, že poznáme aj účel tvorby, aj časové vymedzenie aj výšku záväzku, neúčtovalo by sa o rezerve, ale účtovalo by sa o konkrétnom záväzku na konkrétnom záväzkovom účte.

Základné informácie o rezervách:

- Rezervy sa v slovenskej právnej úprave považujú za cudzie zdroje, teda za záväzky, ale z hľadiska financovania sa považujú za interný zdroj financovania, pretože tvorbou a zaúčtovaním rezervy sa znižuje výsledok hospodárenia a v niektorých prípadoch aj základ dane.
- Rezervy sa môžu použiť len na účel, na ktorý boli vytvorené.
- Sú predmetom dokladovej inventúry, počas ktorej je potrebné posúdiť ich výšku a opodstatnenosť.
- Účtovanie tvorby a použitia rezerv sú nepenažné operácie. (Sklenka, 2016) Výnimku tvorí napr. rezerva na uzavretie, rekultiváciu a monitorovanie skládok pri ich uzavretí, ako aj účelová finančná rezerva tvorená na uzavretie úložiska. (Sklenka, 2019)
- Rezervy musia mať vždy pasívny zostatok a tento zostatok sa prevádza do nasledujúceho účtovného obdobia na základe zásady bilančnej kontinuity. (Sklenka, 2019) Táto zásada spočíva v tom, že konečné zostatky účtov, ktoré sa vykazujú v súvahe k poslednému dňu účtovného obdobia, musia byť zhodné so začiatočnými stavmi týchto účtov k prvému dňu bezprostredne nasledujúceho účtovného obdobia. (Zákon č. 431/2002 o účtovníctve)
- Spôsob tvorby a používania rezerv by mal byť upravený vo vnútornom predpise každej účtovnej jednotky.
- Rezervy sa nekončia splatnosťou ale vyrovnaním. (Sklenka, 2019)

Rezervy sa vo všeobecnosti vzťahujú na:

- a) povinnosti, ktoré vyplývajú **zo všeobecne záväzných právnych predpisov**, napríklad zákon č. 223/2001 o odpadoch
- b) povinnosti, ktoré vyplývajú **z uzavretých zmlúv**, ktoré účtovná jednotka uzavrela s inými právnickými alebo fyzickými osobami (napr. pracovné zmluvy)
- c) povinnosti **z dobrovoľného rozhodnutia** účtovnej jednotky, ktoré sa účtovná jednotka rozhodla splniť voči tretím stranám (vyplatenie odmien členom dozornej rady a podobne)

Medzi právne predpisy, ktorú upravujú rezervy v Slovenskej republike patria:

- Zákon č. 431/2002 Z. z o účtovníctve v znení neskorších predpisov

- Opatrenie MF SR č. 23054/2002-92 v znení neskorších predpisov, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva
- Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

1.2 Význam tvorby rezerv

Základnou požiadavkou na účtovníctvo je, že účtovná závierka má poskytovať verný a pravdivý obraz o skutočnostiach, ktoré sú predmetom účtovníctva. Na to, aby bola táto požiadavka splnená sa v účtovníctve aplikujú rôzne účtovné metódy a viaceré všeobecne uznávané účtovné zásady. Rôzni autori pristupujú k vymenovaniu a výkladu všeobecne uznávaných účtovných zásad inak, a preto my budeme vychádzať zo zásad, ktoré uvádza Šlosárová a kol. vo vysokoškolskej učebnici Účtovníctvo, 2016.

Ide o nasledovné všeobecne uznávané účtovné zásady:

- a) zásada bilančnej kontinuity
- b) zásada kontinuity v používaní účtovných zásad a účtovných metód
- c) zásada prednosti podstaty pred formou
- d) zásada zákazu kompenzácie majetku a záväzkov, nákladov a výnosov, príjmov a výdavkov
- e) akruálny princíp
- f) zásada oceňovania v historických cenách
- g) zásada opatrnosti, v rámci ktorej sa aplikujú: imparitný princíp, realizačný princíp, princíp nižšej ceny
- h) zásada vecného a časového priradovania nákladov k výnosom

Uplatňovanie vyššie spomenutých účtovných zásad by teda malo v čo najvyššej možnej miere zabezpečiť verné a pravdivé zobrazenie reality v účtovnej jednotke. V súvislosti s rezervami môžeme hovoriť najmä o dvoch zásadách, a to o zásade opatrnosti a o zásade vecného a časového priradovania nákladov k výnosom.

Zásada opatrnosti

Vo všeobecnosti sa uplatňovanie zásady opatrnosti realizuje tak, že sa vykazujú len tie výnosy, ktoré boli ku dňu zostavenia účtovnej závierky skutočne realizované a zároveň v účtovnej závierke musia byť zohľadnené všetky predpokladané riziká a straty. Tieto predpokladané riziká a straty sa v účtovníctve zohľadňujú prostredníctvom rezerv, opravných položiek a odpisov. (Dobšovič, 2006) Predchádzajúce tvrdenie potvrdzujú aj postupy účtovania pre podnikateľov, v ktorých sa uvádza, že rezerva sa tvorí na základe zásady opatrnosti na riziká a straty. Zaúčtovaním rezerv sa zabezpečuje, že záväzky spoločnosti nie sú podhodnotené. (Šlosárová, 2016)

Zásada vecného a časového prirad'ovania nákladov k výnosom

V súvislosti s uplatňovaním zásady vecného a časového prirad'ovania nákladov k výnosom sa v postupoch účtovania pre podnikateľov v § 5 uvádza, že náklady a výnosy sa účtujú do obdobia, s ktorým vecne a časovo súvisia. To znamená, že ak vieme, že nám v nasledujúcom účtovnom období vznikne určitý záväzok a k nemu sa viažuci náklad, ktorý ale vecne súvisí s bežným účtovným obdobím, je potrebné tento náklad vykázať ešte ako náklad bežného obdobia. Nakoľko však v bežnom období ešte nevieme, v akej výške bude konkrétny náklad, nebudeme účtovať o záväzku, ale budeme účtovať o rezerve. Ako príklad by sme mohli uviesť náklady na reklamácie, ktoré sa vecne viažu k výnosom za tovary predané v bežnom účtovnom období, ale náklady na reklamácie daných tovarov môžu vzniknúť v nasledujúcich účtovných obdobiach v závislosti od záručnej doby daných tovarov, ktorá je na základe § 620 Občianskeho zákonníka minimálne 24 mesiacov.

1.3 Členenie rezerv z rôznych hľadísk

V nasledujúcej časti sa bližšie pozrieme na členenie rezerv z viacerých hľadísk, ktorými sú: časové hľadisko, hľadisko účelu rezervy, hľadisko spôsobu účtovania tvorby rezervy, hľadisko preukazovania rezervy na daňové účely a hľadisko uznania tvorby rezervy ako daňového výdavku.

a) Časové hľadisko

- i. **Krátkodobé rezervy** - o krátkodobých rezervách účtujeme vtedy, ak je predpokladaná doba vyrovnaní pri vzniku záväzku maximálne 1 rok. To

znamená, že pri takýchto rezervách sa predpokladá, že sa použijú už v nasledujúcom účtovnom období. Príkladom na takýto druh rezervy môže byť rezerva na náklady na zostavenie, overenie, zverejnenie účtovnej závierky

- ii. **Dlhodobé rezervy** - o dlhodobých rezervách účtujeme vtedy, ak je predpokladaná doba vyrovnaní pri vzniku záväzku dlhšia ako 1 rok, teda očakávané použitie rezervy sa odhaduje na dlhšie obdobie. Príkladom môže byť tvorba rezervy na záručné opravy, pričom záručná doba je stanovená na 24 mesiacov.

b) Hľadisko spôsobu účtovania tvorby

- i. **Súvahový prístup** – pri súvahovom prístupe sa pri vzniku účtovného prípadu prvotne účtuje bez vplyvu na výsledok hospodárenia, teda účtovanie o rezerve sa odzrkadlí iba v súvahe. Príkladom takýchto rezerv sú rezervy na obstaranie tovaru, materiálu alebo majetku, kedy aj na strane Má dať aj na strane Dať účtujeme na súvahových účtoch.
- ii. **Výsledkový prístup** – pri výsledkovom prístupe sa pri vzniku účtovného prípadu prvotne účtuje s vplyvom na výsledok hospodárenia. To znamená, že oproti rezerve sa účtuje o konkrétnom náklade na konkrétnom nákladovom účte a takéto zaúčtovanie sa nám odzrkadľuje aj vo Výkaze ziskov a strát. Príkladom je rezerva na nevyčerpané dovolenky.

c) Hľadisko preukazovania rezervy na daňové účely

- i. **Zákonné rezervy** – za zákonné rezervy sa považujú tie rezervy, ktoré sú po vytvorení uznané za daňové výdavky v súlade so zákonom o dani z príjmov. Je dôležité si uvedomiť, že zákon o dani z príjmov neurčuje, aké rezervy majú byť vytvorené, taxatívne len vymedzuje, ktoré rezervy po vytvorení predstavujú daňový výdavok.
- ii. **Ostatné rezervy** – do skupiny ostatných rezerv patria tie rezervy, ktorých tvorba vyplýva z činnosti účtovnej jednotky, a to na základe zákonov, zmlúv a iných dokumentov, ale zákon o dani z príjmov ich nepovažuje za daňové výdavky, teda zaúčtovanie takejto rezervy neovplyvní účtovnej jednotke základ dane.

d) Hľadisko uznania tvorby rezervy za daňový výdavok

- i. Prvou skupinou sú rezervy, ktorých tvorba účtovaná ako náklad je v súlade so zákonom o dani z príjmov v čase tvorby uznaná za daňový výdavok, teda táto rezerva znižuje základ dane účtovnej jednotky v období, v ktorom je vytvorená. Ide napríklad o rezervy na nevyčerpané dovolenky.
- ii. Druhou skupinou sú rezervy, ktorých tvorba účtovaná ako náklad nie je podľa zákona o dani z príjmov uznaná ako daňový výdavok ale daňovo uznané budú náklady, na ktoré sa tvorba danej rezervy viaže. Príkladom je rezerva na náklady na zostavenie, overenie a zverejnenie účtovnej závierky.
- iii. Treťou skupinou sú rezervy, ktorých tvorba účtovaná ako náklad nie je podľa zákona o dani z príjmov uznaná za daňový výdavok a ani náklad, na ktorý sa viaže použitie rezervy nebude uznaný za daňový výdavok v súlade so zákonom o dani z príjmov. Príkladom sú rezervy na pokuty a penále.

e) Hľadisko účelu tvorby podľa § 19 postupov účtovania:

- i. rezervy súvisiace s obstaraním majetku
- ii. rezervy na náklady
- iii. rezervy na bonusy, rabaty, skontá a na vrátenie kúpnej ceny pri reklamácii
- iv. rezervy na stratu zo zákazkovej výroby (Sklenka, 2019)

Platí, že všetky rezervy, o ktorých účtovná jednotka účtuje musia byť vytvorené v súlade so zákonom o účtovníctve, resp. s postupmi účtovania pre podnikateľov. Žiadna rezerva nemôže byť vytvorená v rozpore s týmito právnymi predpismi.

1.4 Oceňovanie rezerv

Oceňovanie rezerv nie je upravené v žiadnom právnom predpise účtovníctva podnikateľov, a preto sa pri oceňovaní postupuje podľa toho, či je známa presná suma rezervy, resp. záväzku alebo nie. V prípade, že poznáme presnú sumu rezervy, rezerva sa ocení v menovitej hodnote. Ak výška rezervy nie je presne známa, rezerva sa ocení v očakávanej výške záväzku, ktorá sa stanoví na základe dostupných informácií odhadom. Pri stanovení výšky odhadom by mala účtovná jednotka vychádzať z uzatvorených zmlúv, dlhodobých skúseností, rozpočtov, vlastnej intuície, ale aj z profesionálnej odbornosti.

Používanie odhadov v účtovníctve ako aj v účtovnej závierke neznižuje ich spoľahlivosť, vierohodnosť a sú dôležitým prvkom uzávierkových prác.

Výška rezervy sa môže stanoviť:

- a) **Individuálne**, kde sa pri tvorbe rezervy posudzuje a oceňuje každá jednotlivá rezerva individuálne, napr. rezerva na náklady za zostavenie, overenie, zverejnenie účtovnej závierky a výročnej správy a pod.
- b) **Paušálne**, kde sa rezerva vzťahuje na veľké množstvo rovnakého druhu nákladov, napr. rezerva na záručné opravy a reklamácie

Pri stanovení výšky rezervy by mala účtovná jednotka postupovať podľa nasledovných zásad:

- a) Mala by brať do úvahy všetky známe riziká a možné neistoty, pričom neistoty nemajú viesť k vytvoreniu nadmerných rezerv, pretože by sa účelovo nadhodnotili záväzky a vytvorili by sa tiché rezervy
- b) V prípade dlhodobého záväzku by mala brať do úvahy časovú hodnotu peňazí, kedy súčasná hodnota rezervy má vyjadrovať hodnotu budúcich peňažných výdavkov. Ide napríklad o rezervy na vyplácanie plnení pre zamestnancov pri životných alebo pracovných jubileách.
- c) Mala by zohľadniť zmeny v zákonoch a technologické zmeny v činnosti, ak existuje dostatočný objektívny dôkaz, že tieto zmeny vzniknú
- d) Pri tvorbe rezervy a jej ocenení je nutné zdôvodniť výšku vytvorenej rezervy a v prípade, že sa rezerva stanoví len samotným odhadom, odhad by mal byť nezaujatý alebo doložený posudkom znalca. (Sklenka, 2019)

Ak sa rezervy týkajú záväzkov ocenených v cudzej mene, musí sa v príslušnej mene oceniť aj rezerva. Konečný zostatok rezervy ocenennej v cudzej mene sa potom ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka prepočíta kurzom Európskej centrálnej banky k tomuto dňu a vyčíslený rozdiel sa zaúčtuje podľa charakteru ako kurzový zisk alebo kurzová strata. (Mateášová, 2019)

1.5 Tvorba rezerv podľa § 19 ods. 7 postupov účtovania pre podnikateľov

Podľa § 19 ods.7 postupov účtovania pre podnikateľov sa rezervy „*vzťahujú na povinnosti vyplývajúce zo všeobecných záväzných právnych predpisov, z uzavretých zmlúv, z dobrovoľného rozhodnutia účtovnej jednotky splniť si povinnosť voči tretím stranám, napríklad ak na základe konania účtovnej jednotky v minulosti, zverejnenia pravidiel alebo oznámenia o uznaní zodpovednosti účtovnej jednotky tretia strana očakáva, že takáto povinnosť bude splnená.*“

Rezervy sa podľa § 19 postupov účtovania pre podnikateľov vytvárajú na:

- a) *náklady súvisiace s odstránením znečistenia životného prostredia* – týka sa to účtovných jednotiek, ktoré poškodzujú životné prostredie a tým im na základe zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí v znení neskorších predpisov vzniká povinnosť odstrániť toto znečistenie alebo jeho následky a preto je potrebné, aby si účtovná jednotka vytvárala rezervu na výdavky, ktoré môžu v súvislosti s touto povinnosťou vzniknúť. Účtovnej jednotke môžu vzniknúť výdavky spojené s odstraňovaním znečistenia vlastnou činnosťou alebo dodávateľským spôsobom;
- b) *reklamácie a záručné opravy* – dôvodom na vytváranie tejto rezervy je skutočnosť, že existuje možnosť, že v nasledujúcich účtovných obdobiach vzniknú náklady na uskutočnenie záručných opráv alebo vybavovanie reklamácií za výkony, ktoré boli poskytnuté v bežnom účtovnom období na základe zmlúv s odberateľmi alebo na základe všeobecných právnych predpisov;
- c) *odstránenie odpadov a obalov* – túto rezervu tvoria účtovné jednotky, ak im takáto povinnosť vyplýva napr. zo zákona č. 79/2015 Z.z. o odpadoch v znení neskorších predpisov, napr. autodopravcovia na likvidáciu opotrebovaných pneumatík, odpadových olejov, ďalej napríklad zo zákona č. 119/2010 Z.z. o obaloch v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 223/2001 Z.z. o odpadoch. Ide napríklad o výrobcov, ktorý uvádzajú na trh obaly;
- d) *rekultiváciu pozemkov* – podľa § 4 Vyhlášky ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 508/2004 Z. z. je rekultivácia definovaná ako súhrn agromelioračných, agrotechnických, biologických a pestovateľských opatrení na obnovu kvalitatívnych vlastností poľnohospodárskej pôdy a obnovu pôdnej úrodnosti. Túto rezervu tvorí účtovná jednotka napr. po demolácii budov alebo po ukončení činnosti na predmetnom pozemku.

Táto rezerva sa tvorí počas celej doby využívania cudzieho pozemku, aby k dátumu začiatku rekultivačných prác bola vytvorená v potrebnej výške;

e) *demoláciu budov* – túto rezervu vytvára účtovná jednotka v prípade, ak má povinnosť demolovať budovu alebo iné prevádzkové zariadenie, ktoré postavila na cudzom pozemku;

f) *odstupné* – takúto rezervu vytvára účtovná jednotka napríklad v prípade očakávaného prepúšťania zamestnancov napr. z dôvodu zrušenia, obmedzenia výroby alebo iných reštrukturalizačných opatrení;

g) *nevyčerpané dovolenky, vrátane sociálneho poistenia* – ak zamestnanec do konca účtovného obdobia nevyčerpal svoju riadnu dovolenku a rozhodol sa, že ju dočerpá v nasledujúcom účtovnom období, účtovná jednotka je povinná vytvoriť rezervu v takej výške, ktorá by bola dostatočná, ak by sa dovolenka čerpala ku dňu ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka a tak, aby sa zohľadnili prípadné riziká a neistoty, t. j. použil by sa priemerný zárobok zamestnanca. K rezerve na nevyčerpané dovolenky sa následne tvorí aj rezerva na sociálne a zdravotné poistenie, ktoré je povinný platiť zamestnávateľ;

h) *odmeny členom dozornej rady a iných orgánov spoločnosti* – tieto rezervy sa vytvárajú na základe stanov alebo vnútorných predpisov účtovnej jednotky. Vytvárajú sa členom za ich prácu v bežnom účtovnom období, ale vyplácané sú až v nasledujúcom účtovnom období po schválení účtovnej závierky;

i) *nevyfakturované dodávky a služby* – táto rezerva sa tvorí v prípade, že účtovná jednotka prijala dodávku majetku alebo jej bola poskytnutá služba, ale nie je v súčasnosti známa presná výška záväzku alebo nie je známy presný dátum splatnosti;

j) *členské príspevky do zväzov, spolkov, komôr a podobne, ktoré sa týkajú vykazovaného účtovného obdobia* – takáto rezerva sa tvorí v prípade, že členský príspevok za bežné obdobie sa uhrádza až v nasledujúcom účtovnom období na základe stanovených kritérií za vykazované účtovné obdobie, napríklad keď sa členský príspevok vypočíta ako percento z dosiahnutých tržieb a podobne;

k) *bonusy, skontá, rabaty a podobne, ktoré sa týkajú výrobkov, tovaru a služieb predaných pred ukončením vykazovaného účtovného obdobia* – rezerva sa tvorí k výrobkom, tovarom a službám predaným pred ukončením vykazovaného obdobia, ak odberateľ splnil podmienky, na základe ktorých vzniká nárok na zľavu, pričom tento nárok sa týka obdobia, za ktoré sa zostavuje účtovná závierka ale účtovná jednotka nepozná presnú výšku zľavy;

l) *náklady na zostavenie, overenie, zverejnenie účtovnej závierky a výročnej správy týkajúcej sa vykazovaného účtovného obdobia*;

- m) *náklady na zostavenie daňového priznania za vykazované účtovné obdobie* – o tejto rezerve sa účtuje v prípade, že daňové priznanie spracováva externý subjekt dodávateľským spôsobom;
- n) *pokuty a penále* – takúto rezervu tvorí účtovná jednotka vtedy, ak na základe nesplatených zmlúv, dodávok a podobne očakáva, že voči nej obchodní partneri uplatnia sankcie. Taktiež tvorí rezervu aj účtovná jednotka, v prípade, že voči nej hrozí uplatnenie sankcií vyplývajúcich zo všeobecne záväzných právnych predpisov, napríklad. pokuty za znečistenie životného prostredia;
- o) *finančné povinnosti vyplývajúce z ručenia a záruk* – takúto rezervu vytvárajú len tie účtovné jednotky, ktoré sa zaviazali vziať na seba povinnosť voči veriteľovi, že pohľadávku uspokojí, ak ju neuspokojí dlžník;
- p) *povinnosť spätného odkúpenia obalov* – túto rezervu vytvárajú tie účtovné jednotky, ktoré majú povinnosť spätného odkupovania obalov napr. podľa zákona o obaloch;
- q) *prebiehajúce a hroziace súdne spory* – ak má účtovná jednotka informáciu, na základe ktorej má oprávnený predpoklad, že vznikne súdny spor týkajúci sa udalostí, ktoré nastali do dňa ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka alebo ak ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka nebol ešte ukončený súdny spor, ktorý sa týka udalostí, ktoré nastali do dňa, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, v týchto situáciách musí účtovná jednotka tvoriť rezervu na prebiehajúce alebo hroziace súdne spory;
- r) *vyplácanie prémie a odmien* – táto rezerva sa tvorí vtedy, ak má účtovná jednotka na základe rôznych kritérií povinnosť vyplácať prémie a odmeny a ich presná výška ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka nie je známa;
- s) *vyplácanie odchodného, vyplácanie plnení pre zamestnancov pri životných jubileách alebo pracovných jubileách a iných plnení pre zamestnancov (zamestnanecké požitky)* - účtovná jednotka vytvára rezervu na odchodné v prípade, že v nasledujúcom účtovnom období vznikne zamestnancom nárok na odchodné z titulu odchodu na predčasný starobný dôchodok, starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok. Rezervu na vyplácanie plnení pri životných jubileách alebo pracovných jubileách tvorí účtovná jednotka v prípadoch, ak účtovná jednotka predpokladá vyplatenie takýchto plnení pre zamestnancov v nasledujúcom účtovnom období vyplývajúce z vnútorných predpisov alebo kolektívnej zmluvy;
- t) *provízie obchodným zástupcom* – v prípade, ak má účtovná jednotka uzatvorené zmluvy, na základe ktorých obchodným zástupcom vzniká nárok na vyplatenie provízií za

vykazované účtovné obdobie a nie je známa ich výška a tieto provízie budú vyplatené v nasledujúcom období;

u) *na stratové zmluvy a nevýhodné zmluvy*, ktorými sú zmluvy, pri ktorých náklady nevyhnutné na splnenie zmluvných povinností prevyšujú ekonomický úžitok, ktorý sa zo zmluvy očakáva – táto rezerva sa tvorí v prípade, že má účtovná jednotka uzatvorené stratové nevýhodné zmluvy, z ktorých vyplývajú náklady nevyhnutné na splnenie finančných povinností prevyšujúce ekonomický úžitok, ktorý sa zo zmluvy očakáva;

v) *náklady na uvedenie prenajatého majetku do predchádzajúceho stavu* podľa § 41 - takáto rezerva sa tvorí v prípade, že účtovná jednotka vykonala zmeny alebo technické zhodnotenie na prenajatom majetku a po skončení nájmu má povinnosť tieto zmeny uviesť do pôvodného stavu;

w) *vypustené emisie do ovzdušia* - účtovná jednotka, ktorá vypúšťa emisie do ovzdušia musí vytvárať rezervu na vypustené emisie do ovzdušia vo výške násobku známeho množstva vypustených emisií do ovzdušia od prvého dňa príslušného kalendárneho roka do dňa, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka a hodnoty emisných kvót;

x) *a iné riziká a straty súvisiace s činnosťou účtovnej jednotky*.

1.6 Rezervy, ktorých tvorba je uznaná za daňový výdavok podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov

Ako sme uvádzali v kapitole 1.3 Členenie rezerv z rôznych hľadísk, rezervy musíme rozlišovať aj z hľadiska ich uznateľnosti za daňový výdavok podľa zákona č. 595/2003 o dani z príjmov, pretože postupy účtovania nám síce hovoria o tom, aké rezervy má účtovná jednotka tvoriť, ale nie všetky tieto rezervy sú považované za daňový výdavok. Znamená to, že nie všetky rezervy, ktoré účtovná jednotka vytvorí znižujú jej základ dane z príjmov. Tie rezervy, ktoré sú daňovo uznateľným výdavkom sú taxatívne vymedzené v § 20 ods. 9 Zákona o dani z príjmov.

Ide o rezervy na:

a) nevyčerpané dovolenky vrátane poistného a príspevkov, ktoré je povinný platiť zamestnávateľ za zamestnanca, mzdu pri uplatňovaní konta pracovného času vrátane poistného a príspevkov, ktoré je povinný platiť zamestnávateľ za zamestnanca, rezervy na vyprodukované emisie v zmysle osobitného predpisu; to neplatí u daňovníkov účtujúcich v sústave jednoduchého účtovníctva,

- b) lesnú pestovnú činnosť vykonávanú podľa osobitného zákona; tvorba rezervy na lesnú pestovnú činnosť sa určuje v projekte lesnej pestovnej činnosti na obdobie od založenia kultúry alebo vzniku náletu do ukončenia prečistky mladého lesného porastu potvrdenom odborným lesným hospodárom, a to aj u daňovníka účtujúceho v sústave jednoduchého účtovníctva,
- c) likvidáciu hlavných banských diel, lomov a odpadov pri banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej banským spôsobom a na rekultiváciu pozemkov dotknutých banskou činnosťou alebo činnosťou vykonávanou banským spôsobom; to neplatí u daňovníka účtujúceho v sústave jednoduchého účtovníctva,
- d) uzavretie, rekultiváciu a monitorovanie skládok po ich uzavretí, a to aj u daňovníka účtujúceho v sústave jednoduchého účtovníctva, - povinnosť tvoriť tento druh rezervy ustanovuje zákon č. 79/2015 o odpadoch, ktorý v § 22 ods.1 hovorí, že prevádzkovateľ skládky odpadov je povinný počas prevádzky skládky odpadov vytvárať účelovú finančnú rezervu, ktorej prostriedky sa použijú na uzavretie, rekultiváciu a monitorovanie skládky odpadov po jej uzatvorení a na práce súvisiace s odvrátením havárie alebo obmedzenie dôsledkov havárie. Ten, kto prevádzkuje viac ako jednu skládku odpadov, vytvára účelovú finančnú rezervu pre každú skládku odpadov osobitne. Povinnosť vytvárať účelovú finančnú rezervu sa vzťahuje aj na prevádzkovateľa úložiska kovovej ortuti, a to za účelom uzavretia, rekultivácie a monitorovania úložiska kovovej ortuti po jeho uzatvorení a na práce súvisiace s odvrátením havárie alebo obmedzením dôsledkov havárie,
- e) nakladanie s odovzdaným elektroodpadom z domácností, ak výška rezervy vypočítaná a preukázaná daňovníkom zodpovedá nákladom spojeným s nakladaním s elektroodpadom, a to aj u daňovníka účtujúceho v sústave jednoduchého účtovníctva,
- f) účelová finančná rezerva podľa osobitného zákona – táto rezerva sa tvorí na zákona č. 514/2008 o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu, ktorý upravuje práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov zodpovedných za nakladanie s ťažobným odpadom vrátane dočasného skladovania takéhoto odpadu, počas prevádzkovania úložiska i po jeho uzavretí pri nakladaní s ťažobným odpadom. Povinnosť tvoriť túto rezervu ustanovuje § 14 tohto zákona, ktorý hovorí, že prevádzkovateľ je povinný pred začatím prevádzky úložiska a počas prevádzky úložiska vytvárať účelovú finančnú rezervu, ktorej prostriedky sa použijú na uzavretie úložiska, jeho monitorovanie po jeho uzavretí, na rekultiváciu úložiska a rekultiváciu územia ovplyvneného úložiskom. Prevádzkovateľ, ktorý prevádzkuje viac úložísk, vytvára účelovú finančnú rezervu pre každé úložisko osobitne.

1.7 Účtovanie rezerv

Rezervy sa účtujú

1. Počas účtovného obdobia – ak účtovnej jednotke vznikne záväzok, ktorý má v čase jeho vzniku neisté časové vymedzenie alebo je neistá suma, ktorú bude potrebné uhradiť, alebo v situácii, keď sú neisté obe tieto skutočnosti
2. Ku dňu ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka – v súlade s účtovnými zásadami a metódami (Sklenka, 2016)

Rámcová účtová osnova pre podnikateľov obsahuje viacero účtov, na ktorých môžeme účtovať o rezervách. Je preto dôležité zvážiť o akú rezervu ide, aká je doba vyrovnania pri vzniku rezervy a posúdiť aj uznanie danej rezervy za daňový výdavok, aby sme vedeli zvoliť správny účet, ktorý použijeme.

V účtovej triede 3 – Zúčtovacie vzťahy, v skupine 32 – Záväzky je uvedený účet **323 – Krátkodobé rezervy**. Na tomto účte budeme účtovať o rezervách s predpokladanou dobou vyrovnania pri vzniku rezervy maximálne 1 rok, teda o krátkodobých rezervách. V analytickej evidencii je potom potrebné rozlišovať rezervy, ktorých tvorba je uznaná za daňový výdavok a tie, tvorba ktorých nie je uznaná za daňový výdavok v súlade so zákonom o dani z príjmov.

Ďalšie dva účty pre účtovanie rezerv sú uvedené v účtovej triede 4 – Kapitálové účty a dlhodobé záväzky, v účtovej skupine 45 – Rezervy. Ide konkrétne o účet **451 – Rezervy zákonné**, na ktorom účtujeme rezervy s predpokladanou dobou vyrovnania pri vzniku rezervy viac ako jeden rok a súčasne sú uznané za daňové výdavky podľa zákona o dani z príjmov. Ďalší účet je účet **459 – Ostatné rezervy**, kde účtujeme ostatné rezervy, ktoré majú predpokladanú dobu vyrovnania pri vzniku rezervy viac ako jeden rok.

Nakoľko rezervy musia mať vždy pasívny zostatok, tvorba rezerv na účtoch 323, 451 a 459 sa vždy účtuje na strane Dal týchto účtov. Súvzťažný účet sa zvolí podľa toho, na čo sa daná rezerva tvorí.

1.7.1 Tvorba, použitie a zrušenie rezervy súvisiacej s obstaraním majetku

Tvorba rezervy súvisiacej s obstaraním majetku sa účtuje na stranu Dal príslušného účtu rezerv a na stranu Má dať príslušného účtu majetku. Použitie rezervy sa

potom zaúčtuje na stranu Má dať účtu rezerv a na stranu Dal príslušného účtu záväzku. Ak nastane situácia, že účel tvorby rezervy nie je splnený, napr. nedošlo k dodávke majetku, v tom prípade sa rezerva musí zrušiť a zruší sa opačným zápisom, ako sa účtovala tvorba rezervy. (Sklenka, 2019) V nasledujúcej tabuľke uvádzame príklad na účtovanie rezervy súvisiacej s obstaraním majetku:

Tabuľka 3 Účtovanie rezervy súvisiacej s obstaraním majetku

Účtovný prípad	MD	D
Tvorba rezervy na nevyfakturovanú dodávku dlhodobého majetku	04x	323
Tvorba rezervy na nevyfakturovanú dodávku materiálu	11x	323
Tvorba rezervy na nevyfakturovanú dodávku tovaru	13x	323
Použitie rezervy na nevyfakturovanú dodávku dlhodobého majetku, materiálu a tovaru	323	321
Zrušenie rezervy na nevyfakturovanú dodávku dlhodobého majetku	323	04x
Zrušenie rezervy na nevyfakturovanú dodávku materiálu	323	11x
Zrušenie rezervy na nevyfakturovanú dodávku tovaru	323	13x

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa SKLENKA, M., 2019.

Keďže o rezervách účtujeme vtedy, keď nepoznáme presnú výšku záväzku, môže nastať situácia, že skutočná výška záväzku je buď nižšia alebo vyššia ako vytvorená rezerva. Ak je skutočná výška záväzku vyššia ako vytvorená rezerva obstarávací cena majetku sa musí zvýšiť o rozdiel medzi sumou rezervy a sumou záväzku. Naopak, ak je výška skutočného záväzku nižšia ako rezerva obstarávací cena majetku sa musí znížiť. Tieto dve situácie ilustrujeme na príklade v tabuľkách 4 a 5.

Tabuľka 4 Účtovanie rezervy súvisiacej s obstaraním majetku v prípade, keď je vytvorená rezerva v nižšej výške ako vzniknutý záväzok

P. č.	Účtovný doklad	Účtovný prípad	Suma v €	MD	D
1.	IÚD	Tvorba rezervy na nevyfakturovanú dodávku tovaru odhadom na základe dodacieho listu	1 000 €	131	323
2.	PRÍ	Príjem tovaru na sklad	1 000 €	132	131
3.	PFA	Prijatá faktúra od dodávateľa:			

		a) použitie rezervy	1 000 €	323	
		b) rozdiel (zvýšenie ocenenia tovaru)	500 €	131	
		c) daň z pridanej hodnoty	300 €	343	
		d) záväzok voči dodávateľovi	1800		321
4.	PRÍ	Úprava obstarávacej ceny tovaru	500 €	132	131
5.	VBÚ	Úhrada faktúry dodávateľovi	1 800 €	321	221

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa SKLENKA, M., 2019

Tabuľka 5 Účtovanie rezervy súvisiacej s obstaraním majetku v prípade, keď je vytvorená rezerva vo vyššej výške ako vzniknutý záväzok

P. č.	Účtovný doklad	Účtovný prípad	Suma v €	MD	D
1.	IÚD	Tvorba rezervy na nevyfakturovanú dodávku tovaru odhadom na základe dodacieho listu	1 500 €	131	323
2.	PRÍ	Príjem tovaru na sklad	1 500 €	132	131
3.	PFA	Prijatá faktúra od dodávateľa: a) použitie rezervy b) daň z pridanej hodnoty c) záväzok voči dodávateľovi	1 000 € 200 € 1 200 €	323 343	321
4.	PRÍ	Zrušenie nepotrebnéj časti rezervy	500 €	323	132
5.	VBÚ	Úhrada faktúry dodávateľovi	1 200 €	321	221

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa SKLENKA, M., 2019.

1.7.2 Tvorba, použitie a zrušenie rezervy na náklady

Tvorba rezervy na náklady sa účtuje na stranu Dal účtu rezervy a na stranu Má dať vecne príslušného nákladového účtu. Použitie rezervy sa potom účtuje na stranu Má dať účtu rezervy a na stranu Dal vecne príslušného účtu záväzkov. Zrušenie nepotrebnéj rezervy na náklady alebo jej časti sa zaúčtuje opačným zápisom ako sa účtovala tvorba rezervy. (UPS2)

Rezerva na náklady sa tvorí na vecne príslušný nákladový účet, ku ktorému rezerva prislúcha. Ak ide o rezervu, ktorá sa týka viacerých nákladových druhov alebo na tento nákladový druh nie je ustanovený nákladový účet, tvorí sa rezerva na ľarchu účtu 548 – Ostatné náklady na hospodársku činnosť. (Daňový a účtovný poradca podnikateľa 8-9 2017)

V nasledujúcej tabuľke uvádzame príklady na účtovanie rezervy na náklady:

Tabuľka 6 Účtovanie rezervy na náklady

Účtovný prípad	MD	D
Tvorba rezervy na nevyfakturovanú dodávku energie	502	323
Tvorba rezervy na nevyfakturované dodávky opráv a udržiavania	511	323
Tvorba rezervy na nevyfakturované dodávky ostatných služieb	518	323
Tvorba rezervy na odstupné	527	323,459
Tvorba rezervy na nevyčerpané dovolenky, odmeny, prémie	521,522	323
Tvorba rezervy na zákonné sociálne a zdravotné poistenia	524	323
Tvorba rezervy na odmeny členom dozornej rady a iných orgánov spoločnosti	523	323
Tvorba rezervy na pokuty a penále	544,545	323,459
Tvorba rezervy na stratové zmluvy a nevýhodné zmluvy	548,568	323,459
Tvorba účelovej finančnej rezervy	548	451
Tvorba rezervy na vypustené emisie do ovzdušia	548	323
Použitie rezervy na nevyfakturovanú dodávku energie	323	321
Použitie rezervy na nevyčerpané dovolenky, odmeny, prémie	323	331,366
Použitie rezervy na zákonné sociálne a zdravotné poistenia	323	336
Použitie rezervy na pokuty a penále	323,459	321,325, 379
Použitie rezervy na vypustené emisie do ovzdušia	323	325

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa SKLENKA, M., 2019.

1.7.3 Rezerva na bonusy, rabaty, skontá a na vrátenie kúpnej ceny pri reklamácii

Rezerva na bonusy, rabaty a skontá sa tvorí v prípade, ak:

- Odberateľ splnil vopred stanovené podmienky, na základe ktorých mu vzniká nárok na zľavu
- Nárok na zľavu sa týka účtovného obdobia, za ktoré sa zostavuje účtovná závierka, pričom účtovná jednotka získala informáciu o splnených podmienkach až do dňa zostavenia účtovnej závierky

- c) Účtovná jednotka nepozná presnú výšku zľavy, odhaduje ju vo výške splnených podmienok zo strany odberateľa.

Tvorba rezervy na bonusy, rabaty, skontá a na vrátenie kúpnej ceny pri reklamácií sa účtuje na stranu Dal účtu rezerv a na stranu Má dať na účet pôvodne zaúčtovaných výnosov. Použitie rezervy na bonusy, rabaty, skontá a na vrátenie kúpnej ceny pri reklamácií sa účtuje na stranu Má dať vecne príslušného účtu rezerv so súvzťažným zápisom na stranu Dal vecne príslušného účtu pohľadávky v prípade, že pohľadávka nebola inkasovaná alebo na stranu Dal účtu 325 – Ostatné záväzky v prípade, že pohľadávka už bola inkasovaná. Príklad na účtovanie tejto rezervy uvádzame v tabuľke 7.

Tabuľka 7 Účtovanie rezervy na bonusy, rabaty, skontá a na vrátenie kúpnej ceny pri reklamácií

Účtovný prípad	MD	D
Tvorba rezervy na bonusy, rabaty, skontá a na vrátenie kúpnej ceny pri reklamácií	60x	323
Použitie rezervy na bonusy, rabaty, skontá a na vrátenie kúpnej ceny pri reklamácií	323	311,325
Zrušenie nepotrebné rezervy na bonusy, rabaty, skontá a na vrátenie kúpnej ceny pri reklamácií	323	60x

Zdroj: SKLENKA, M., 2019.

1.7.4 Rezerva na stratu zo zákazkovej výroby

Ak sa ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, predpokladá, že zmluvné náklady zo zákazky prevýšia zmluvné výnosy, účtuje sa odhad očakávanej straty zo zákazkovej výroby ako rezerva na stratu zo zákazkovej výroby. Tvorba rezervy na stratu zo zákazkovej výroby sa účtuje na stranu Má dať účtu 548 – Ostatné náklady na hospodársku činnosť so súvzťažným zápisom na stranu Dal účtu 316 – Čistá hodnota zákazky. Zrušenie rezervy sa účtuje opačným zápisom ako tvorba rezervy a účtuje sa v období, v ktorom už nie je pravdepodobná strata zo zákazkovej výroby alebo je pravdepodobné zníženie straty zo zákazkovej výroby. Účtovanie rezervy na stratu zo zákazkovej výroby uvádzame v tabuľke 8.

Tabuľka 8 Účtovanie rezervy na stratu zo zákazkovej výroby

Účtovný prípad	MD	D
Tvorba rezervy na stratu zo zákazkovej výroby	548	316
Zrušenie rezervy na stratu zo zákazkovej výroby	316	548

Zdroj: SKLENKA, M., 2019.

1.8 Vykazovanie rezerv v účtovnej závierke podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva

Informácie o rezervách sa vykazujú vo všetkých súčastiach účtovnej závierky.

V **súvahe** sa rozčleňujú rezervy na krátkodobé a dlhodobé, pričom sa zohľadňuje zostatková doba vyrovnaní rezerv posudzovaná ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka.

V súvahe mikro účtovnej jednotky sa konečné zostatky účtov 451 – Rezervy zákonné a 459 – Rezervy ostatné vykazujú na strane pasív na riadku 36, ak sa vykazujú ako dlhodobé rezervy. Konečné zostatky účtov 451 – Rezervy zákonné, 459 – Rezervy ostatné a 323 – Krátkodobé rezervy sa vykazujú na riadku 343, ak sa vykazujú ako krátkodobé rezervy.

Obr. 1 Vybrané riadky zo súvahy mikro účtovnej jednotky

B.II.	Dlhodobé rezervy (451A, 459A, 45XA)	36		
B.V.	Krátkodobé rezervy (323, 32XA, 451A, 459A, 45XA)	43		

Zdroj: Účtovná závierka mikro účtovnej jednotky

V súvahe malej účtovnej jednotky, veľkej účtovnej jednotky a subjektu verejného záujmu sa konečný zostatok účtu 451 – Rezervy zákonné vykazuje na strane pasív na riadku 119 a konečný zostatok účtu 459 – Ostatné rezervy vykazuje na strane pasív na riadku 120, ak sa vykazujú ako dlhodobé rezervy. Konečné zostatky účtov 323 – Krátkodobé rezervy a 451 – Zákonné rezervy sa vykazujú na strane pasív na riadku 137, ak sa vykazujú ako zákonné krátkodobé rezervy. Konečné zostatky účtov 323 – Krátkodobé rezervy a 459 –

Ostatné rezervy sa vykazujú na strane pasív na riadku 138, ak sa vykazujú ako ostatné krátkodobé rezervy.

Obr. 2 Vybrané riadky zo súvahy malej a veľkej účtovnej jednotky

B.II.	Dlhodobé rezervy	118		
	r. 119 + r. 120			
B.II.1.	Zákonné rezervy (451A)	119		
2.	Ostatné rezervy (459A, 45XA)	120		
B.V.	Krátkodobé rezervy	136		
	r. 137 + r. 138			
B.V.1.	Zákonné rezervy (323A, 451A)	137		
2.	Ostatné rezervy (323A, 32X, 459A, 45XA)	138		

Zdroj: Účtovná závierka podnikateľov v PÚ – malá a veľká účtovná jednotka

Na **Výkaz ziskov a strát** rezervy vplývajú tým, že rezervy na náklady sa účtujú na vecne príslušný účet nákladov, ktorý sa vykazuje vo Výkaze ziskov a strát.

V **Poznámkach** účtovnej závierky **mikro účtovnej jednotky** sa v Článku II Informácie o prijatých postupoch uvádza spôsob oceňovania jednotlivých položiek majetku a záväzkov. Podľa ods. 2 písmena e) uvádzajú informácie o oceňovaní záväzkov vrátane rezerv.

V **Poznámkach** účtovnej závierky **malej účtovnej jednotky** sa informácie o rezervách uvádzajú v Článku III Informácie o prijatých postupoch, kde sa vyžaduje uvádzať informácie o spôsobe určenia ocenenia záväzkov vrátane určenia rozhodujúcich účtovných odhadov a predpokladov, a to najmä stanovenie odhadu ocenenia rezerv. Uvádzajú sa aj udalosti, ktoré nastali po dni, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, teda napr. informácie o dôvodoch na zmenu výšky rezerv, ktoré nastali po dni, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka.

V **Poznámkach** účtovnej závierky **veľkej účtovnej jednotky** a subjektu verejného záujmu sa informácie o rezervách uvádzajú v Článku II Informácie o prijatých postupoch, kde sa vyžaduje uvádzať informácia o spôsobe určenia ocenenia záväzkov, a to najmä stanovenie odhadu ocenenia rezerv. V Článku III Informácie, ktoré vysvetľujú a doplňujú položky súvahy, ods. 2 písm. b) hovorí o tom, že sa vyžaduje uvádzať informácia o jednotlivých druhoch rezerv za bežné účtovné obdobie s uvedením ich stavu na začiatku

bežného účtovného obdobia, ich tvorba, použitie, zrušenie počas bežného účtovného obdobia, ich stav na konci účtovného obdobia, pričom sa uvedie predpokladaný rok použitia rezerv. (Sklenka, 2019)

1.9 Rezervy podľa Medzinárodných štandardov finančného vykazovania

Keďže existujú účtovné jednotky, ktoré sú povinné zostavovať účtovnú závierku v súlade s Medzinárodnými štandardmi finančného výkazníctva (IFRS) v nasledujúcej časti priblížime rezervy z pohľadu IFRS.

Povinnosť zostaviť individuálnu účtovnú závierku podľa IFRS ustanovuje zákon č. 431/2002 o účtovníctve. Podľa tohto zákona má povinnosť zostaviť účtovnú závierku v súlade s IFRS účtovná jednotka, ktorou je:

- a) banka, správcovská spoločnosť, poisťovňa okrem zdravotnej poisťovne, zaistovňa, Slovenská kancelária poisťovateľov, dôchodková správcovská spoločnosť, doplnková dôchodková spoločnosť, Burza cenných papierov a účtovná jednotka zriadená osobitným predpisom
- b) pobočka zahraničnej banky, pobočka zahraničnej správcovskej spoločnosti, pobočka poisťovne z iného členského štátu, pobočka zaistovne z iného členského štátu a pobočka zahraničnej zaistovne
- c) účtovná jednotka uvedená v odseku 1 ak je obchodnou spoločnosťou, ktorá najmenej dve po sebe idúce účtovné obdobia spĺňa aspoň dve z týchto podmienok:
 - i. celková **suma majetku presiahla 170 000 000 eur**, pričom sumou majetku sa rozumie suma zistená zo súvahy v ocenení neupravenom o položky podľa § 26 ods. 3,
 - ii. **čistý obrat presiahol 170 000 000 eur**,
 - iii. **priemerný prepočítaný počet zamestnancov** v jednotlivom účtovnom období **presiahol 2 000**.

Základným štandardom, ktorý upravuje oblasť rezerv v rámci Medzinárodných štandardov finančného výkazníctva je Medzinárodný účtovný štandard 37 – *Rezervy, podmienené záväzky a podmienené aktíva*, ďalej IAS 37. Platí však, že ak sa iný štandard zaoberá špecifickým typom rezervy, uplatní sa tento štandard namiesto štandardu IAS 37. Niektoré typy rezerv sú napríklad uvedené v štandardoch IAS 11 - Zmluvy o zhotovení, IAS 12 - Dane z príjmov, či IAS 19 - Zamestnanecké požitky.

Štandard IAS 37 definuje rezervy ako „záväzky s neurčitým časovým vymedzením alebo výškou.“ Za záväzok sa potom podľa IAS 37 považuje „súčasná povinnosť účtovnej jednotky vznikajúca z minulých udalostí, ktorej vysporiadaním sa očakáva úbytok zdrojov účtovnej jednotky stelesňujúcich ekonomické úžitky.“ Rezervy je teda možné od ostatných záväzkov, ktorými sú záväzky z obchodného styku a výdavky budúcich období odlíšiť tým, že existuje neistota v období alebo výške budúcich výdavkov vyžadovaných na vysporiadanie.

Podľa štandardu IAS 37 sa rezerva vykazuje, ak:

- a) účtovná jednotka má súčasnú povinnosť (zmluvnú alebo mimozmluvnú) ako výsledok minulej udalosti
- b) je pravdepodobné, že na vysporiadanie povinnosti bude potrebný úbytok zdrojov stelesňujúcich ekonomické úžitky a
- c) možno urobiť spoľahlivý odhad výšky záväzku.

Ak nie sú splnené tieto podmienky, rezerva sa v účtovníctve nevykazuje.

Zákonná povinnosť je povinnosť, ktorá sa odvíja zo:

- a) zmluvy (prostredníctvom jej výslovných alebo implicitných podmienok),
- b) právnych predpisov alebo
- c) ostatných právnych úkonov

Mimozmluvná povinnosť je povinnosť, ktorá sa odvíja z činností účtovnej jednotky, keď:

- a) zavedenými vzormi správania sa z minulej praxe, zverejnenými postupmi alebo dostatočne konkrétnym vyhlásením účtovná jednotka naznačila ostatným stranám, že bude akceptovať konkrétne záväzky, a
- b) v dôsledku čoho účtovná jednotka vytvorila platné očakávanie na strane ostatných zúčastnených strán, že si splní túto zodpovednosť

Ako rezervy sa vykazujú jedine tie povinnosti, ktoré vznikajú z minulých udalostí a ktoré existujú nezávisle od budúcich aktivít účtovnej jednotky, keďže účtovná závierka sa zaoberá finančnou situáciou účtovnej jednotky na konci jej obdobia, nie jej možnou situáciou v budúcnosti. Jediné záväzky, ktoré sú vykázané v súvahe účtovnej jednotky sú teda tie, ktoré existujú k súvahovému dňu a žiadna rezerva sa nevykazuje na náklady, ktoré je potrebné vynaložiť na prevádzku v budúcnosti.

Čo sa týka ocenenia rezerv, suma vykázaná ako rezerva je najlepším odhadom výdavku potrebného na vysporiadanie súčasnej povinnosti k súvahovému dňu. Najlepším odhadom výdavku potrebného na vysporiadanie súčasnej povinnosti je suma, ktorú by účtovná jednotka logicky zaplatila na vysporiadanie povinnosti k súvahovému dňu alebo na jej prevedenie na tretiu stranu v danom čase. Pri dosahovaní najlepšieho odhadu rezervy sa musia zohľadňovať riziká a neistoty, ktoré sú nevyhnutne spojené s mnohými udalosťami a okolnosťami. Pri tvorbe úsudku v podmienkach neistoty je potrebná opatrnosť tak, aby výnosy alebo aktíva neboli nadhodnotené a náklady alebo záväzky neboli podhodnotené. Neistota však neospravedlňuje tvorbu nadmerných rezerv.

Ak je vplyv časovej hodnoty peňazí významný, suma rezervy je súčasnou hodnotou výdavkov, ktoré sa očakávajú ako potrebné na vysporiadanie povinnosti. To znamená, že ak je vplyv rezerv významný, rezervy sa diskontujú diskontnou sadzbou. Diskontná sadzba je sadzba pred zdanením, ktorá odzrkadľuje aktuálne trhové zhodnotenie časovej hodnoty peňazí a riziká špecifické pre záväzok.

Pri oceňovaní rezerv môžu byť významné aj očakávané budúce udalosti. Napríklad ak je účtovná jednotka presvedčená, že náklady na vyčistenie lokality na konci jej životnosti sa znížia o budúce zmeny v technológii, zohľadní to pri tvorbe rezervy.

Rezervy sa revidujú ku každému súvahovému dňu a upravujú tak, aby odzrkadľovali aktuálny najlepší odhad. Ak už nie je pravdepodobné, že na vysporiadanie povinnosti bude nevyhnutý úbytok zdrojov stelesňujúcich ekonomické úžitky, rezerva sa zruší.

Takisto ako podľa slovenskej právnej úpravy aj podľa IFRS sa rezerva použije len na výdavky, na ktoré sa pôvodne vytvorila.

Podľa IAS 37, pre každú triedu rezerv účtovná jednotka zverejňuje:

- a) účtovnú hodnotu k začiatku a ku koncu obdobia
- b) dodatočné rezervy vytvorené počas obdobia vrátane navýšení už existujúcich rezerv
- c) rozpustené sumy (t. j. vzniknuté a zaúčtované oproti rezerve) počas obdobia
- d) nepoužité sumy zrušené počas obdobia
- e) zvýšenie diskontovaných súm počas obdobia, vznikajúce v dôsledku plynutia času a vplyvu každej zmeny diskontnej sadzby

V rámci každej triedy rezervy účtovná jednotka zverejňuje tieto informácie:

- a) krátky opis charakteru záväzku a očakávané načasovanie každého výsledného úbytku ekonomických úžitkov

- b) indikáciu neistôt o sume alebo načasovaní týchto úbytkov. Ak je nevyhnutné poskytnutie primeraných informácií, účtovná jednotka zverejní hlavné uskutočnené predpoklady týkajúce sa budúcich udalostí
- c) sumu akejkoľvek očakávanej náhrady, s uvedením sumy každého aktíva, ktoré sa vykázalo pre danú očakávanú náhradu

Pri určovaní, ktoré rezervy sa môžu zoskupiť do triedy, je nevyhnutné zvážiť, či je charakter položiek dostatočne podobný pre ich spoločné vykázanie

1.10 Tiché rezervy a ich súvislosť s rezervami v účtovníctve

Tiché rezervy môžeme charakterizovať ako tú časť vlastného imania účtovnej jednotky, ktorá nie je v účtovníctve, teda v súvahe vykázaná, preto by sa dali označiť aj ako skrytý (tichý) rezervný fond, resp. skrytý zisk. K vzniku týchto rezerv dochádza v dôsledku rozdielov medzi skutočnou a účtovnou hodnotou jednotlivých položiek majetku a záväzkov. K vzniku tichých rezerv dochádza vtedy, keď účtovná jednotka podcení niektoré položky majetku alebo nadhodnotí ocenenie niektorých položiek záväzkov, čo môže viesť buď k vykázaniu fiktívnej výšky vlastného imania vo finančnom účtovníctve alebo účtovnému vykázaniu nižšej hodnoty vlastného imania, než je jeho reálna výška.

Nakoľko niektoré dôvody vedúce k vzniku tichých rezerv nemôže účtovná jednotka ovplyvniť, zvyknú sa tiché rezervy členiť na:

- a) **neovplyvniteľné tiché rezervy** – nevyhnutné, nútene vznikajúce
- b) **ovplyvniteľné tiché rezervy** – náhodné, úmyselné

Neovplyvniteľné tiché rezervy súvisia s nevyhnutnosťou podniku dodržiavať právne predpisy upravujúce oceňovanie a vykazovanie majetku a záväzkov v účtovníctve. Uplatňovanie zásady oceňovania majetku v obstarávacích cenách pri zvyšovaní cien niektorých druhov majetku nad úroveň obstarávacej ceny vedie k vzniku tichých rezerv, ktorých vzniku účtovná jednotka nevie zabrániť.

Ovplyvniteľné tiché rezervy vznikajú buď náhodne, alebo má účtovná jednotka snahu ich vytvárať. Náhodné rezervy vznikajú napr. v dôsledku uplatňovania odhadov v účtovníctve (napr. tvora rezerv). K úmyselnej tvorbe tichých rezerv dochádza, ak účtovná jednotka zámerne podhodnocuje majetok, resp. nadhodnocuje záväzky.

Taktiež môžeme tiché rezervy rozčleniť na **kapitálové a výsledkové** tiché rezervy. **Výsledkové tiché rezervy** možno chápať ako nevykázanú časť fondov tvorených zo zisku,

nerozdeleného zisku minulých rokov, resp. výsledku hospodárenia za bežné účtovné obdobie. V prípade, že sa viažu na realizovaný výsledok hospodárenia, k ich vzniku dochádza nadhodnotením nákladov alebo podhodnotením výnosov. V prípade, že sa tiché rezervy viažu na nerealizovaný výsledok hospodárenia, nemajú vplyv na vykázaný výsledok hospodárenia za dané účtovné obdobie. Ich vznik sa prejaví ako tzv. nerealizovaný výsledok hospodárenia, ku ktorému dochádza napr. pri zvýšení ceny určitého majetku nad jeho účtovnú hodnotu. **Kapitálové tiché rezervy** majú pri svojom vzniku podobu nevykázanéj hodnoty kapitálových vkladov a k ich vzniku dochádza pri podhodnotení vecných vkladov do podniku alebo pri zvyšovaní základného imania vecnými vkladmi.

Tiché rezervy patria medzi významné nástroje finančného riadenia podniku. V prípade, že účtovná jednotka dosahuje vysoký zisk a chce sa vyhnúť plateniu vysokých daní, vie tento zisk prostredníctvom tichých rezerv znížiť. V prípade, že dosahuje stratu, resp. nízky pozitívny výsledok hospodárenia, rozpúšťaním tichých rezerv môže tento výsledok hospodárenia upraviť smerom nahor a vylepšiť tak obraz o svojej finančnej situácii a výnosnosti.

Nositeľmi tichých rezerv môžu byť aj záväzky, aj keď v prípade záväzkov vznikajú tiché rezervy zriedkavejšie. Častým nositeľom tichých rezerv sú rezervy ako záväzky s neistým časovým vymedzením alebo neistou výškou, z čoho vyplýva potreba odhadovať ich sumu.

Tiché rezervy viažuce sa na rezervy vznikajú najmä z týchto dôvodov:

- a) tvorba rezerv v nadmernej výške – záväzky sú v účtovníctve nadhodnotené, vzniká ovplyvniteľná tichá rezerva
- b) tvorba rezerv na náklady, ktoré nikdy nevzniknú – záväzky sú v účtovníctve nadhodnotené, vzniká ovplyvniteľná tichá rezerva
- c) zánik dôvodu existencie rezervy – ak pominú dôvody, ktoré vyvolali potrebu tvorby rezervy, rezerva by mala byť zúčtovaná alebo zrušená, v opačnom prípade vzniká tichá rezerva

Príkladom môže byť účtovná jednotka, ktorá tvorí rezervu na záručné opravy. Táto účtovná jednotka vytvorila v účtovnom období X1 rezervu vo výške 100 000 €, napriek tomu, že z predchádzajúcich skúseností vyplýva, že priemerná hodnota nákladov na záručné opravy je vo výške 70 000 €. V nasledujúcom období došlo k použitiu rezervy vo výške 65 000. Nakoľko zvyšok tejto rezervy v sume 35 000 € účtovná jednotka nezrušila, vytvorila

tichú rezervu a v prípade horších výsledkov hospodárenia môže zúčtovaním rezervy upraviť výsledok hospodárenia želateľným smerom. (Blahušiaková, 2018)

V prípade, že tiché rezervy znížia vykazovaný výsledok hospodárenia vplývajú aj na základ dane z príjmov. Spravidla však nevedú k definitívnej daňovej úspore, ale len k odsunutiu platenia dane do budúcnosti. (Cígerová, 2017)

2 Cieľ práce

Rezervy ako záväzky s neistým časovým vymedzením alebo výškou zohrávajú dôležitú úlohu pri uplatňovaní zásady opatrnosti ako jednej z najdôležitejších zásad uplatňovaných v účtovníctve. Prostredníctvom účtovania rezerv sa v účtovnej jednotke zabezpečuje, že sú zohľadnené všetky predpokladané riziká a straty a že záväzky spoločnosti nie sú podhodnotené.

Cieľom tejto diplomovej práce bolo zosumarizovať teoretické informácie o rezervách podľa slovenskej právnej úpravy a podľa IFRS, posúdiť ich z rôznych hľadísk a zároveň analyzovať problematiku vykazovania rezerv v spoločnosti Slovnaft, a. s.

Splnenie cieľa práce v teoretickej oblasti sme podmienili splnením týchto čiastkových cieľov:

- definovať rezervy a uviesť rôzne hľadiská (možnosti) ich členenia
- uviesť spôsoby tvorby, použitia a zrušenia rezerv
- posúdiť účel vytvárania rezerv na základe postupov účtovania pre podnikateľov a podľa zákona o dani z príjmov
- poukázať na súvislosti medzi rezervami (ako záväzkami s neistým časovým vymedzením alebo výškou) a tichými rezervami.

V rámci analýzy rezerv v spoločnosti Slovnaft, a. s. sme sa na základe vzájomnej konfrontácie údajov z účtovnej závierky spoločnosti s požiadavkami a podmienkami, ktoré stanovuje štandard IAS 37, snažili posúdiť, či spoločnosť Slovnaft, a. s. pri tvorbe, vykazovaní, oceňovaní a zverejňovaní informácií o rezervách v účtovnej závierke postupuje v súlade so štandardom IAS 37 – Rezervy, podmienené záväzky a podmienené aktíva.

3 Metodika práce a metody skúmania

Na otázku, čo je vlastne metóda, odpovedajú rôzni autori rôznymi spôsobmi. Polkighorne považuje metódu za čiastkovú aktivitu, ktorá sa používa na dosiahnutie cieľa výskumu. Iní autori ju charakterizujú ako súhrn postupov, či činností. V praxi medzi najpoužívanéjšie metódy patrí: analýza, syntéza, indukcia, dedukcia a komparácia.

➤ **Analýza**

Táto metóda je založená na rozložení celku na menšie časti, ktoré sa skúmajú jednotlivo. V našej práci sme analýzu použili pri analýze rezerv v spoločnosti Slovnaft, a. s., kde sme jednotlivo analyzovali rezervy, ktoré spoločnosť tvorí.

➤ **Syntéza**

Metóda syntézy sa spája s metódou analýzy a predstavuje spojenie častí do jedného celku. Táto metóda bola použitá v časti diskusia, kde sme spojili informácie o jednotlivých druhoch rezerv v spoločnosti Slovnaft, a. s. a prišli ku konečnému záveru, či tvorba a vykazovanie rezerv v spoločnosti Slovnaft, a. s. je v súlade s Medzinárodným účtovným štandardom 37 – *Rezervy, podmienené záväzky a podmienené aktíva*.

➤ **Komparácia**

Metóda komparácie predstavuje zisťovanie rovnakých a rozdielnych vlastností skúmaných javov, teda porovnávanie. Túto metódu sme využili pri porovnávaní rezerv a záväzkov v prvej časti našej práce.

Informácie potrebné na vypracovanie tejto diplomovej práce sme čerpali najmä z platnej legislatívy, knižných a časopiseckých zdrojov, a taktiež z internetových zdrojov.

4 Výsledky práce

Ako už bolo spomenuté v prvej časti našej práce, rezervy sa tvoria na základe zásady opatrnosti, ktorá nám hovorí, že účtovná jednotka by mala v účtovnej závierke zohľadniť všetky pravdepodobné riziká a straty. Každá účtovná jednotka vytvára rezervy na základe charakteru svojho podnikania. Sú rezervy, ktoré sú pomerne bežné a tvorí ich veľké množstvo účtovných jednotiek. Ide napríklad o rezervu na zostavenie účtovnej závierky, ak účtovnú závierku spracováva externá spoločnosť alebo rezervy na nevyčerpané dovolenky a s nimi súvisiace poistné u spoločností, ktoré zamestnávajú zamestnancov na trvalý pracovný pomer. Taktiež ale existujú druhy rezerv, ktoré sú viac špecifické a tvoria ich len spoločnosti podnikajúce v určitej oblasti.

Spoločnosť Slovnaft, a. s. patrí medzi najväčšie spoločnosti na Slovensku. Zaraduje sa do petrochemického priemyslu, čo je odvetvie priemyslu, ktoré sa zaoberá spracovaním ropy. Pri tomto spracovávaní dochádza k znečisťovaniu životného prostredia, či už vo forme znečisťujúcich plynov, ktoré spôsobujú znečistenie ovzdušia a zvýšenie skleníkového efektu, alebo vo forme znečistenia vodných zdrojov ako napr. podzemné vody, a preto značná časť rezerv, ktoré spoločnosť tvorí, súvisia práve s ochranou životného prostredia. Keďže Slovnaft, a. s. zamestnáva veľké množstvo zamestnancov, ďalšiu veľkú skupinu rezerv tvoria rezervy na zamestnanecké požitky. V nasledujúcej časti našej práce si bližšie priblížime spoločnosť Slovnaft, a. s. a rezervy, ktoré spoločnosť tvorí.

4.1 Stručná história spoločnosti Slovnaft a. s.

Slovnaft, a. s. so sídlom v Bratislave je rafinérsko-petrochemická spoločnosť s ročným spracovaním 5,5 – 6 miliónov ton ropy. Rafinéria sa po intenzívnej modernizácii vyznačuje vysokým stupňom konverzie a flexibility, vďaka čomu patrí medzi tri najmodernejšie rafinérie v Európe. Taktiež spoločnosť okrem výroby, skladovania a veľkoobchodného predaja výrobkov z ropy disponuje najväčšou maloobchodnou sieťou v rámci Slovenskej republiky, zameranou na predaj motorových palív a mazív a na poskytovanie širokej škály služieb motoristom. Stopercentným vlastníkom spoločnosti Slovnaft, a. s. je maďarská spoločnosť MOL Nyrt.

Históriu rafinérie Slovnaft datujeme už od roku 1895, kedy mestská rada Bratislavy udelila súhlas na výstavbu rafinérie minerálnych olejov, čo zaradilo Bratislavu medzi dôležité stredoeurópske centrá spracovania ropy. Táto rafinéria dostala svoje pomenovanie

podľa jedného z bohov gréckej mytológie, ktorým bol boh Apollo. Fabrika s rozlohou 7,5 hektára najskôr spracúvala ruskú ropu z Kaukazu, ďalej ropu z Poľska, Rumunska a rozličných nálezísk v bývalom ZSSR. Vtedajšia kapacita spracovania bola 30 tisíc ton ropy. Rafinéria produkovala hlavne benzíny, ligroín (lakový benzín), petrol, cerezín, sviečky a rôzne tuky na mazanie. V čase svojho najväčšieho rozkvetu v medzivojnovom období vlastnila ropné polia a sieť čerpacích staníc. Rok pred skončením druhej svetovej vojny rafinéria podľahla vlne náletov a výrobu obnovila až v máji 1945, ale nikdy už nedosiahla svoju predvojnovú úroveň.

Začiatkom 50. rokov začala vtedajšia vláda uvažovať o vybudovaní novej rafinérie a v roku 1956, po uzatvorení dlhodobých zmlúv o dodávkach ropy z bývalého ZSSR sa začala výstavba v lokalite bratislavského Vlčieho hrdla. Prvá výrobná jednotka bola uvedená do prevádzky už v roku 1957 a išlo o atmosfericko-vákuovú destiláciu s kapacitou 122 tisíc ton ročne. Neskôr v roku 1961 bola do prevádzky uvedená nová atmosfericko-vákuová destilácia, ktorá mala kapacitu spracovania už 1 milión ton ropy. Nadväzne na prvotné spracovanie ropy sa budovali aj výrobné jednotky na zušľachtovanie poloproduktov na kvalitné hotové výrobky a tak v 60. rokoch Slovnaft prerástol z rafinérskoho závodu do rafinérsko-petrochemického kombinátu, ktorý na tie časy zastrešoval špičkové technologické komplexy s využitím licencie od popredných svetových firiem. V roku 1970 bolo v prevádzke 62 nových výrobných jednotiek a spracovateľská kapacita sa vyšplhala na 6 miliónov ton ropy ročne.

Od roku 1970 Slovnaft naďalej rozširoval rafinérsku a petrochemickú základňu o nové výrobné a medzi rokmi 1975-1980 bol uvedený do prevádzky ešte rozsiahlejší komplex stavieb pod názvom Petrochemický komplex Slovenskej republiky. Okrem pokračujúcej expanzie výroby sa 70. a 80 roky niesli aj v znamení priority pre ekologické stavby, kedy Slovnaft vybudoval hydraulickú ochranu spodných vôd, mechanicko-chemicko-biologickú čistiareň odpadových vôd, taktiež spaľovne tuhých odpadov a ďalšie ekologické stavby.

Významným míľnikom v histórii spoločnosti bol rok 2000. V tomto roku sa začala využívať najnovšia technológia hĺbkového spracovania ropy, čím sa Slovnaft zaradil medzi najmodernejšie európske rafinérie. Z výrobného sortimentu sa takmer úplne vytratil vykurovací olej, pretože novo inštalované procesy umožnili jeho prepracovanie, a tým zvýšiť výťažky produktov s vysokou pridanou hodnotou – bezolovnatý benzín a nízkosírnú motorovú naftu. Taktiež v tomto roku Slovnaft začal realizovať ďalší zo svojich

strategických cieľov, a to zapojenie sa do medzinárodnej podnikateľskej štruktúry. Stalo sa to podpisom zmluvy o strategickom partnerstve s maďarskou spoločnosťou MOL.

V súčasnosti je spoločnosť MOL Nyrt jediným akcionárom spoločnosti SLOVNAFT, a. s.

Zákon č. 431/2002 o účtovníctve ustanovuje, ktoré účtovné jednotky sú povinné zostavovať individuálnu účtovnú závierku v súlade s Medzinárodnými štandardmi finančného výkazníctva. V tabuľke 9 môžeme vidieť tri podmienky, z ktorých ak účtovná jednotka spĺňa aspoň dve počas dvoch bezprostredne za sebou idúcich období, vzniká jej povinnosť na zostavenie účtovnej závierky v súlade s IFRS. Spoločnosť Slovnaft, a. s. spĺňala v rokoch 2020, 2019 a 2018 všetky tri podmienky, a preto zostavila účtovnú závierku v súlade s IFRS.

Tabuľka 9 Podmienky na zostavovanie účtovnej závierky v súlade s IFRS a údaje o spoločnosti Slovnaft, a. s.

v tis. €	2020	2019	2018
Celková suma majetku presiahla 170 000 000 €, pričom sumou majetku sa rozumie suma zistená zo súvahy v ocenení neupravenom o položky podľa § 26 ods. 3 Zákona o účtovníctve	2 420 765	2 485 444	2 290 529
Čistý obrat presiahol 170 000 000 €	2 733 014	3 636 567	3 866 210
Priemerný prepočítaný počet zamestnancov v jednotlivom účtovnom období presiahol 2 000	2 281	2 457	2 567

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa *Zákon č. 431/2002 o účtovníctve, účtovné závierky spoločnosti Slovnaft, a. s. za roky 2020, 2019 a 2018*

4.2 Rezervy v spoločnosti Slovnaft, a. s.

Podľa informácií z účtovnej závierky spoločnosti Slovnaft, a. s. za rok 2020 môžeme povedať, že spoločnosť vykazuje rezervy vtedy, ak má súčasnú povinnosť (zákonnú alebo mimozmluvnú) v dôsledku minulej udalosti, vyrovnaním ktorej sa očakáva pravdepodobný úbytok podnikových zdrojov predstavujúcich ekonomické úžitky, pričom výšku uvedenej povinnosti možno spoľahlivo odhadnúť. Rezervy sa prehodnocujú ku koncu každého účtovného obdobia a ich výška sa upravuje tak, aby odrážala aktuálny najlepší odhad. Výška rezervy predstavuje súčasnú hodnotu výdavkov, ktoré zohľadňujú existujúce riziká a ktoré

bude pravdepodobne treba vynaložiť na vyrovnanie daného záväzku. Tieto výdavky sú stanovené použitím odhadovanej bezrizikovej úrokovej sadzby alebo diskontnej sadzby. Tam, kde sa používa diskontovanie, účtovná hodnota rezervy sa zvyšuje v každom období, aby sa zohľadnilo rozloženie diskontu z časového hľadiska. Tento nárast je zaúčtovaný ako úrokový náklad.

Na základe doterajších poznatkov o rezervách môžeme povedať, že účtovná politika v spoločnosti Slovnaft, a. s. je v oblasti rezerv nastavená v súlade so štandardom IAS 37. V tabuľke 10 uvádzame základné podmienky na vykázanie rezerv v účtovnej závierke podľa štandardu IAS 37 a informáciu, či podľa nás, na základe účtovnej závierky za rok 2020, tieto podmienky na vykázanie rezerv spoločnosť Slovnaft, a. s. splnila.

Tabuľka 10 Podmienky na vykázanie rezervy v účtovnej závierke zostavenej v súlade s IFRS

Štandard IAS 37	Slovnaft, a. s.
Rezervy sa vykazujú ak má ÚJ súčasnú povinnosť, ktorá vznikla z minulých udalostí a je pravdepodobné, že na vysporiadanie povinnosti bude potrebný úbytok zdrojov stelesňujúcich ekonomické úžitky a možno urobiť spoľahlivý odhad výšky záväzku.	spĺňa
Ak je vplyv rezerv významný, rezervy sa diskontujú diskontnou sadzbou.	spĺňa
Rezervy sa revidujú ku každému súvahovému dňu a upravujú tak, aby odzrkadľovali aktuálny najlepší odhad	spĺňa

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štandard IAS 37.

Štandard IAS 37 taktiež stanovuje, aké informácie má účtovná jednotka v oblasti rezerv zverejňovať. Podľa tohto štandardu účtovná jednotka zverejňuje:

- účtovnú hodnotu k začiatku a ku koncu obdobia
- dodatočné rezervy vytvorené počas obdobia vrátane navýšení už existujúcich rezerv
- rozpustené sumy (t. j. vzniknuté a zaúčtované oproti rezerve) počas obdobia
- nepoužité sumy zrušené počas obdobia
- zvýšenie diskontovaných súm počas obdobia vznikajúce v dôsledku plynutia času a vplyvu každej zmeny diskontnej sadzby

Na základe tabuľky 11 môžeme zhodnotiť, že spoločnosť Slovnaft, a. s. si splnila svoje povinnosti v oblasti zverejňovania informácií o rezervách v súlade so štandardom IAS 37. V účtovnej závierke zverejnila spoločnosť informácie o rezervách za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie, teda za rok 2019. Tým, že spoločnosť zverejnila hodnotu rezerv k 31.12.2019, a táto hodnota je v súlade so zásadou bilančnej kontinuity k 01.01.2020 rovnaká, si splnila povinnosť zverejnenia účtovnej hodnoty rezervy k začiatku obdobia. Ďalej spoločnosť uviedla hodnotu rezervy vytvorenej počas obdobia a hodnotu rezervy použitej počas obdobia. Nakoľko spoločnosť používa diskontovanie, účtovná hodnota rezervy narastá v každom období, aby sa zohľadnilo plynutie času a toto zvýšenie hodnoty rezervy sa súvzťažne účtuje a vykazuje ako úrokový náklad.

Tabuľka 11 Rezervy vykázané v účtovnej závierke Slovnaft, a. s. za rok 2020

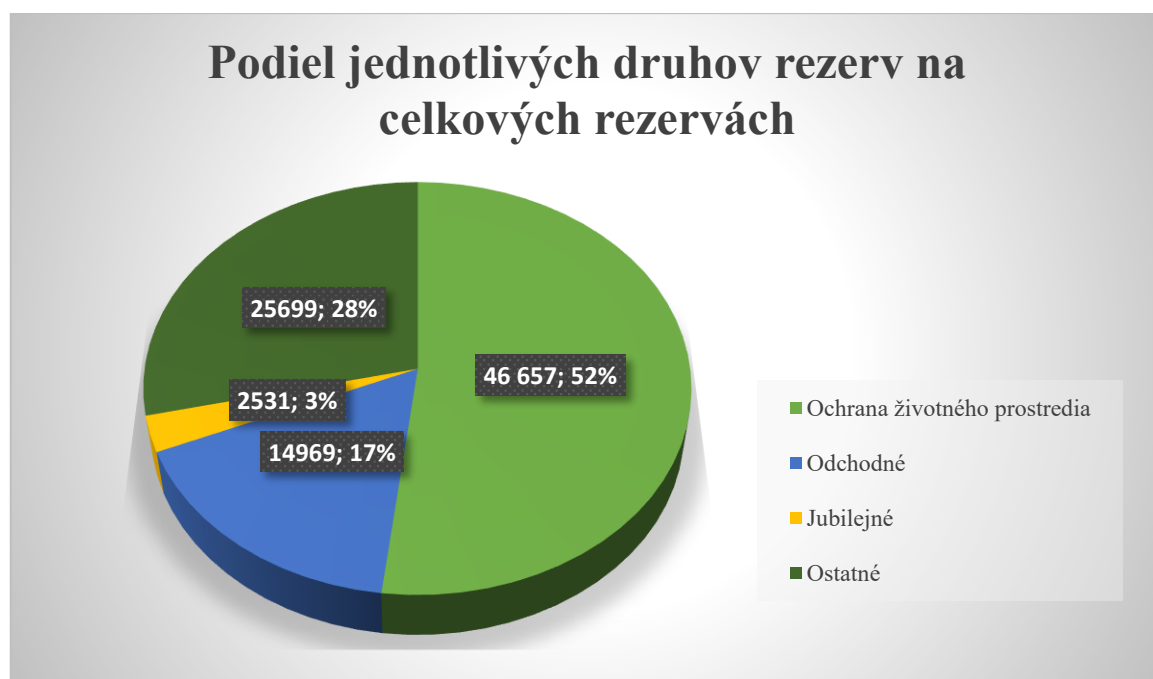
<i>v tis. €</i>	Ochrana životného prostredia	Odchodné	Jubilejné	Ostatné	Spolu
1. január 2019	44 000	15 145	2 773	14 564	76 482
Rezerva vytvorená počas obdobia a revízia predchádzajúcich odhadov	6 234	1 366	63	17 527	25 190
Úrokový náklad	1 389	288	52	-	1 729
Presun do MOL GBS Slovakia, s. r. o.	-	- 843	- 138	-	- 981
Presun do MOL IT and Digital GBS Slovakia, s. r. o.	-	- 578	- 82	-	- 660
Rezerva použitá počas obdobia	-3 845	- 853	- 324	- 14 434	-19 456
31. december 2019	47 778	14 525	2 344	17 567	82 304
Rezerva vytvorená počas obdobia a revízia predchádzajúcich odhadov	1 215	852	479	25 775	28 321

Úrokový náklad	1 267	184	30	-	1 481
Rezerva použitá počas obdobia	-3 603	- 592	-322	-11 733	-22 250
31. december 2020	46 657	14 969	2 531	25 699	89 856

Zdroj: Účtovná závierka spoločnosti Slovnaft, a. s. za rok 2020

V tabuľke 11 vidíme celkovú výšku vykázananej rezervy k 31.12.2020, teda ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka. Rezervy bola vykázaná vo výške **89 856 tis. €**. Na základe tejto tabuľky taktiež vieme identifikovať najvýznamnejšie druhy rezerv, ktoré spoločnosť tvorila. Spoločnosť tvorila rezervy na ochranu životného prostredia, rezervy na zamestnanecké požitky, konkrétne na odchodné a jubilejné, a ostatné rezervy. Do skupiny ostatných rezerv môžeme na základe údajov z účtovnej závierky zaradiť rezervy na vyprodukované emisie a rezervy na výsledky niektorých súdnych sporov a správnych konaní. Podiel jednotlivých druhov rezerv na celkových rezervách uvádzame v grafe 1. Najväčšiu časť, viac ako polovicu, tvoria rezervy na ochranu životného prostredia nasledované ostatnými rezervami, ktoré predstavujú 28 % z celkových rezerv. Z ostatných rezerv až 25 % pripadá na rezervy na vyprodukované emisie.

Graf 1 Podiel jednotlivých druhov rezerv na celkových rezervách v spoločnosti Slovnaft, a. s. za rok 2020

Zdroj: Vlastne spracovanie podľa Účtovná závierka Slovnaft, a. s. za rok 2020

Rozčlenenie rezerv na krátkodobú a dlhodobú časť uvádzame v tabuľke 12.

Tabuľka 12 Rozčlenenie rezerv v Slovnaft, a. s. v roku 2020 na krátkodobú a dlhodobú časť

<i>v tis. €</i>	Ochrana životného prostredia	Odchodné	Jubilejné	Ostatné	Spolu
Krátkodobá časť k 31.12.2020	4 077	611	348	25 699	30 735
Dlhodobá časť k 31.12.2020	42 580	14 358	2 183	-	59 121

4.2.1 Rezervy na vyprodukované emisie

Znižovanie emisií skleníkových plynov je jednou z hlavných výziev dnešnej doby. Jedným z hlavných nástrojov na dosiahnutie tohto cieľa v rámci Európskej únie je Systém EÚ na obchodovanie s emisiami (EU ETS), ktorého cieľom je zabezpečiť efektívny mechanizmus na znižovanie emisií prostredníctvom ich spoplatňovania. Podniky v rámci Európskej únie musia na pokrytie svojich emisií oxidu uhličitého získať emisné kvóty, ktoré sú pre niektoré sektory pridelované aj bezodplatne alebo je možné ich kúpiť na burze. EU ETS je systém stropov a obchodovania. V právnych predpisoch je stanovený maximálny ročný počet dostupných emisných kvót (strop) a na nákup a predaj kvót je vytvorený trh. Prevádzkovatelia musia získať kvótu na každú tonu vypusteného ekvivalentu oxidu uhličitého. (Európsky dvor audítorov, 2020)

Spôsob účtovania o emisných kvótach v slovenskej právnej úprave ustanovujú postupy účtovania pre podnikateľov v § 30b. V účtovnej jednotke, ktorej je bezodplatne pripísaný proporčný podiel emisných kvót na účet kvót podľa osobitného predpisu, sa tieto emisné kvóty účtujú v deň ich pripísania v ocenení reálnou hodnotou a účtujú sa na ťarchu vytvoreného účtu v účtovej skupine 25 – Krátkodobý finančný majetok so súvzťažným zápisom v prospech účtu 384 – Výnosy budúcich období. Nakúpené emisné kvóty sa účtujú v obstarávacej cene, taktiež na vytvorenom účte v účtovej skupine 25 – Krátkodobý finančný majetok. Obstarávanie emisných kvót sa účtuje na účte 259 – Obstaranie krátkodobého finančného majetku. Zmena reálnej hodnoty nakúpených emisných kvót sa ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka účtuje podľa charakteru na ťarchu účtu 564 alebo v prospech účtu 664.

Ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka sa v účtovníctve účtovnej jednotky, ktorá vypúšťa emisie do ovzdušia vytvorí rezerva na vypustené emisie do ovzdušia vo výške násobku známeho množstva vypustených emisií do ovzdušia od prvého dňa príslušného kalendárneho roka do dňa, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka a hodnoty emisných kvót, ktoré si účtovná jednotka určí na odovzdanie podľa osobitného predpisu. Ak účtovná jednotka nemá ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka dostatočné množstvo emisných kvót na odovzdanie podľa osobitného predpisu, použije sa na ocenenie chýbajúceho množstva emisných kvót pri tvorbe rezervy odhadná suma potrebná na obstaranie emisných kvót.

V Medzinárodných štandardoch finančného výkazníctva v súčasnosti nenachádzame štandard, ktorý by stanovoval povinnosť tvorby rezervy na vyprodukované emisie. V decembri 2004 bola vydaná interpretácia IFRIC 3, ktorá špecifikovala, že:

- Emisné kvóty alebo povolenky sú nehmotným majetkom, ktorý by mal byť vykázaný v účtovnej závierke v súlade so štandardom IAS 18 Nehmotný majetok
- Keďže účastník produkuje emisie, mal by v súlade so štandardom IAS 37 vykázat rezervu na svoju povinnosť odovzdať emisné kvóty. Táto rezerva sa zvyčajne oceňuje trhovou hodnotou kvót potrebných na jej vysporiadanie.
- Ak vláda vydá účastníkovi kvóty za nižšiu ako je reálna hodnota, rozdiel medzi zaplatenou sumou a ich reálnou hodnotou je štátna dotácia, ktorá sa účtuje v súlade s IAS 20 Účtovanie štátnych dotácií a zverejňovanie štátnej pomoci

Nakoľko však členovia rady IASB vyjadrili voči interpretácii IFRIC 3 určité výhrady, táto interpretácia bola v júli 2005 stiahnutá.

Napriek tomu, že povinnosť tvorby tejto rezervy neustanovuje žiaden štandard, účtovné jednotky túto rezervu vytvárajú, keďže uplatňujú zásadu opatrnosti a vedia, že v budúcnosti nastane úbytok zdrojov predstavujúcich ekonomické úžitky a výšku povinnosti vedia spoľahlivo odhadnúť.

Účtovanie o rezervách na vyprodukované emisie v spoločnosti Slovnaft, a. s.

Spoločnosť Slovnaft, a. s. v roku 2020 nadobudla bezodplatne v rámci Národného alokačného plánu emisné kvóty v množstve 1 310 346. Ide o celkové množstvo emisných kvót nadobudnutých spoločnosťou, ktoré je na základe Národných alokačnej tabuľky

rozdelené na jednotlivé prevádzky spoločnosti Slovnaft, a. s. Prevádzky a množstvo pridelených kvót uvádzame v tabuľke 13

Tabuľka 13 Rozdelenie pridelených emisných kvót na jednotlivé prevádzky spoločnosti Slovnaft, a. s. v roku 2020

Prevádzka	Rafinéria	Tepláreň	Petrochémia SPC	Spolu
Množstvo pridelených emisných kvót	1 052 255	12 613	245 478	1 310 346

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa *Národná alokačná tabuľka SR na obdobie 2013 - 2020*

Ak by spoločnosť Slovnaft, a. s. zostavovala účtovnú závierku podľa slovenskej právnej úpravy vykazovala by bezodplatne nadobudnuté emisné kvóty ako krátkodobý finančný majetok. Nakoľko však zostavuje účtovnú závierku podľa IFRS tieto emisné kvóty sa nevykazujú a spoločnosť účtuje len o tzv. čistom záväzku vyplývajúcom z emisie skleníkových plynov. Podľa tejto metódy sú bezodplatne nadobudnuté emisné kvóty ocenené v nulovej hodnote a rezervy sú účtované iba v prípade, ak skutočné emisie prevyšujú bezodplatne nadobudnuté emisné práva. Na základe týchto informácií a konzultácií s pánom Ondrejom Slivkom zo spoločnosti MOL GBS Slovakia, s. r. o., ktorá zabezpečuje vedenie účtovníctva a administratívne služby pre spoločnosť Slovnaft, a. s. a je v jej 100 % vlastníctve, môžeme povedať, že rezerva na vyprodukované emisie sa tvorí až od momentu, kedy skutočne vyprodukované emisie prekročia množstvo bezodplatne pridelených emisných kvót.

Stanovenie výšky rezervy vo všeobecnosti závisí od dvoch premenných a to množstva vyprodukovaných emisií a ceny emisnej kvóty. Na výpočet výšky rezervy by sme mohli použiť nasledovný vzorec:

Rezerva na vyprodukované emisie = množstvo vyprodukovaných emisií (v tonách CO₂) * cena emisnej kvóty

Nakoľko sa množstvo vyprodukovaných emisií monitoruje, túto informáciu má spoločnosť k dispozícii, a preto zaujímavejšie je určenie s akou cenou emisných kvót sa bude vyčísl'ovať výška rezervy.

Podľa informácií od pána Slivka môžeme výpočet ocenenia rezerv rozdeliť do troch krokov:

1. V prípade, že Slovnaft, a. s. nakúpil emisné kvóty už skôr na ocenenie rezervy sa použije suma, za ktorú boli tieto kvóty nakúpené, napr. 30 €/emisná kvóta.
2. Ak množstvo vyprodukovaných emisií prekročí množstvo bezodplatne nadobudnutých aj doteraz nakúpených emisných kvót je potrebné, aby boli nakúpené ďalšie emisné kvóty. V tomto prípade sa pri tvorbe rezervy berú do úvahy ceny emisných kvót z uzavretých forwardových obchodov. Vo všeobecnosti je forward termínový kontrakt predstavujúci záväzok predávajúceho predať v určitom stanovenom termíne určitý nástroj za cenu stanovenú pri uzatvorení dohody a záväzok kupujúceho kúpiť príslušné aktívum v dohodnutých podmienkach. (EuroEkonom.sk) V tomto prípade ide teda o obchody, kde predmetným nástrojom sú emisné kvóty a tým, že v podmienkach obchodu je dohodnutá ich cena, vieme rezervu touto cenou spoľahlivo oceniť.
3. V prípade, že spoločnosť vie, že nebude mať dostatok emisných kvót ani z forwardových obchodov, na ocenenie rezervy sa použije spotová cena na trhu. Táto spotová cena sa používa až v poslednom kroku, nakoľko nemá logické opodstatnenie používať pri tvorbe rezervy spotovú cenu, keď máme vedomosť o tom, že sú uzavreté forwardové obchody, v ktorých je jednotková cena za emisnú kvótu dohodnutá.

Rezervy na vyprodukované emisie tvoria významnú časť celkových rezerv, ktoré spoločnosť tvorí. Na základe údajov z účtovnej závierky za rok 2020 bola v tomto roku celková výška vytvorených rezerv v sume 89 856 tis. €. Rezerva na vyprodukované emisie bola vytvorená vo výške **22 529 tis. €**, čo predstavuje **25 %** z celkových vytvorených rezerv.

Ako už bolo spomenuté vyššie spoločnosti Slovnaft, a. s. boli v súlade s Národným alokačným plánom na rok 2020 pridelené emisné kvóty na emisie skleníkových plynov v objeme 1 310 346 ton CO₂. Skutočný objem vypustených emisií za rok 2020 predstavoval 2 196 994 ton CO₂. Spoločnosť preto tvorila rezervu na nadbytočne vyprodukované emisie, ktoré boli v objeme: $2\,196\,994 - 1\,310\,346 = \mathbf{886\,648\,ton\,CO_2}$. Keďže vieme, že rezerva na vyprodukované emisie bola vo výške **22 529 000 €**, vieme vypočítať priemernú cenu za jednu emisnú kvótu, ktoré spoločnosť Slovnaft, a. s. musela obstaráť. Priemernú cenu za emisnú kvótu vypočítame ako: $\text{vytvorená rezerva} / \text{objem vyprodukovaných emisií nad rámec objemu emisií, na ktoré boli spoločnosti bezodplatne pridelené emisné kvóty}$, teda: $22\,529\,000 / 886\,648 = \mathbf{25,41\,€}$. Môžeme povedať, že spoločnosť Slovnaft, a. s. nakupovala v emisné kvóty priemerne za cenu 25,41 €/emisná kvóta.

Spoločnosť Slovnaft, a. s. vykazuje rezervy na vyprodukované emisie v účtovnej závierke ako ostatné rezervy. Taktiež celková výška tejto rezervy je zaradená medzi krátkodobé, nakoľko sa očakáva použitie rezervy a odovzdanie emisných kvót po ukončení účtovného obdobia, teda doba vyrovnania pri vzniku rezervy je maximálne 1 rok.

4.2.2 Rezervy na zamestnanecké požitky

Zamestnanecké požitky upravuje v rámci Medzinárodných štandardov finančného vykazovania Medzinárodný účtovný štandard 19 – Zamestnanecké požitky, podľa ktorého sú zamestnanecké požitky všetky formy protihodnot poskytnutých účtovnou jednotkou výmenou za služby poskytované zamestnancami. Podľa tohto štandardu medzi zamestnanecké požitky patria:

- a) Krátkodobé zamestnanecké požitky, ako napríklad mzdy, platy a príspevky na sociálne zabezpečenie, platená ročná dovolenka a platená zdravotná dovolenka, podiely na zisku a odmeny (ak sú splatné do dvanástich mesiacov od konca daného obdobia) a nepeňažné požitky (ku ktorým patrí zdravotná starostlivosť, poskytovanie bývania, áut a bezplatne alebo so zľavou poskytovaných tovarov alebo služieb) pre súčasných zamestnancov
- b) Požitky po skončení zamestnania, ako napríklad penzie, iné dôchodkové požitky, životné poistenie po skončení zamestnania a zdravotná starostlivosť po skončení zamestnania
- c) Ostatné dlhodobé zamestnanecké požitky vrátane nároku na dodatočnú dovolenku za odpracovaný počet rokov a iné osobitné dovolenky, požitky pri výročiach alebo iné požitky za dlhodobú službu, požitky vyplývajúceho z dlhodobej práceneschopnosti a aj podiely na zisku, odmeny a odložené náhrady
- d) Požitky vyplývajúce z ukončenia pracovného pomeru

Spoločnosť Slovnaft, a. s. vytvára rezervy na zamestnanecké požitky, medzi ktoré patria:

- a) **Rezervy na odmeny pri pracovných a životných jubileách** – táto rezerva je vykázaná vo výške súčasnej hodnoty záväzku, ktorá zohľadňuje aj poistno-matematické zisky a straty. V spoločnosti Slovnaft a. s. túto rezervu počítajú každoročne nezávislí poistní matematici použitím tzv. prírastkovej poistno-

matematickej metódy. Súčasná hodnota záväzku z odmien pri pracovných a životných jubileách je stanovená na základe očakávaných budúcich peňažných tokov použitím úrokových sadzieb štátnych obligácií, ktorých lehota splatnosti sa blíži splatnosti príslušného záväzku.

b) Rezervy na odchodné, kam patria:

- i. **Finančne nezaistený program so stanovenými požitkami** – na základe tohto programu, vypláca spoločnosť všetkým zamestnancom pri odchode do dôchodku jednorazové odchodné, ktoré predstavuje v závislosti od počtu odpracovaných rokov maximálne 7 priemerných mesačných zárobkov. Táto rezerva je ku koncu obdobia vykázaná vo výške súčasnej hodnoty záväzku, ktorá zohľadňuje aj úpravy o poistno-matematické zisky a straty. Tak isto ako pri rezerve na odmeny pri pracovných a životných jubileách aj túto rezervu počítajú každoročne nezávislí poistní matematici použitím tzv. prírastkovej poistno-matematickej metódy. Súčasná hodnota záväzku z odmien pri pracovných a životných jubileách je stanovená na základe očakávaných budúcich peňažných tokov použitím úrokových sadzieb štátnych obligácií, ktorých lehota splatnosti sa blíži splatnosti príslušného záväzku.
- ii. **Požitky vyplývajúce z ukončenia pracovného pomeru**, ktoré spoločnosť vykazuje vtedy, keď je preukázateľne rozhodnutá ukončiť pracovný pomer súčasných zamestnancov v súlade s podrobným formálnym plánom bez možnosti odvolania, alebo poskytnúť požitky vyplývajúce z ukončenia pracovného pomeru v dôsledku ponuky predloženej za účelom podpory dobrovoľného zníženia stavu zamestnancov. Požitky splatné viac ako 12 mesiacov po konci účtovného obdobia sú znížené na súčasnú hodnotu.

Medzi ďalšie zamestnanecké požitky, ktoré spoločnosť vypláca patria:

- a) **penzijný program so stanovenými príspevkami** – spoločnosť prispieva do štátneho a súkromného programu dôchodkového zabezpečenia so stanovenými príspevkami. Spoločnosť odvádza poistné do štátnych programov sociálneho a verejného zdravotného poistenia zo zákonom stanoveného základu, ktorý tvoria zdaniteľné príjmy zamestnanca od zamestnávateľa. Náklady na uvedené zákonné poistné uhradené spoločnosťou sa

účtujú do zisku/straty v tom istom období ako príslušné osobné náklady. Pokiaľ ide o zamestnancov, ktorí sa rozhodli zúčastniť doplnkového dôchodkového sporenia, spoločnosť Slovnaft, a. s. navyše prispieva na toto pripoistenie vo výške 3 % - 6 % zo zúčtovaných mesačných miezd a náhrad miezd zamestnancov.

b) bonusové programy – záväzky zo zamestnaneckých požitkov vo forme bonusových programov sú evidované v položke ostatné krátkodobé záväzky a vyplácajú sa po vyhodnotení výsledkov v danom roku

Stanovenie výšky rezervy na zamestnanecké požitky je komplikovaný proces, v rámci ktorého poistní matematici - aktuári zohľadňujú veľké množstvo premenných a pracujú s viacerými predpokladmi. Podľa štandardu IAS 19 sú aktuárske predpoklady najlepšimi odhadmi účtovnej jednotky týkajúcimi sa premenných, ktoré určujú konečné náklady poskytovania požitkov po skončení zamestnania.

Aktuárske predpoklady zahŕňajú:

a) **Demografické predpoklady** o budúcich charakteristikách súčasných a bývalých zamestnancov (a od nich závislých osôb), ktorí majú nárok na požitky. Demografické predpoklady sa zaoberajú otázkami ako:

- i. Úmrtnosť
- ii. Miera fluktuácie zamestnancov, práceschopnosť a skorší odchod do dôchodku
- iii. Podiel účastníkov programu, so závislými osobami, ktoré budú mať nárok na požitky
- iv. Výška plnení poskytovaných z programov zdravotnej starostlivosti

b) **Finančné predpoklady**, týkajúce sa položiek, ako sú napríklad

- i. Diskontná sadzba
- ii. Úroveň budúcich platov a požitkov
- iii. V prípade nemocenských požitkov, budúcich nákladov na zdravotnú starostlivosť, vrátane – v podstatných prípadoch – nákladov na správu nárokov a požitkov
- iv. Očakávaná miera výnosnosti majetku programu

Podľa údajov z účtovnej závierky patria medzi hlavné poistno-matematické predpoklady použité na výpočet výšky zamestnaneckých požitkov v spoločnosti Slovnaft, a. s. predpoklady uvedené v tabuľke 14.

Tabuľka 14 Hlavné poistno-matematické predpoklady použité na výpočet výšky zamestnaneckých požitkov v spoločnosti Slovnaft, a. s.

Predpoklad	2020
Diskontná sadzba (% p. a.)	0,96
Budúci nárast miezd (%)	2,00 – 3,00
Index úmrtnosti (muži)	0,06 – 2,44
Index úmrtnosti (ženy)	0,02 – 0,98

Zdroj: Účtovná závierka Slovnaft, a. s. za rok 2020.

Diskontná sadzba sa používa na určenie súčasnej hodnoty záväzkov. Vypočítaný záväzok z titulu zamestnaneckých požitkov sa diskontovaním znižuje na súčasnú hodnotu, a každý rok dochádza k úprave tohto záväzku, pričom táto úprava sa vykazuje ako úrokový náklad na strane Má dať a ako zvýšenie rezervy na strane Dal.

Podľa štandardu IAS 19 odhady budúceho rastu plátov zohľadňujú infláciu, služobný vek, povýšenia a iné podstatné faktory, ako je ponuka a dopyt na trhu práce.

Na základe tabuľky 14 vieme povedať, že poistní matematici, ktorí počítali výšku rezerv na zamestnanecké požitky zohľadňovali demografické a finančné predpoklady, ktoré obsahuje štandard IAS 19. Okrem predpokladov uvedených v tabuľke, vieme podľa informácií od pána Slivka povedať, že pri výpočtoch rezervy na zamestnanecké požitky boli zohľadnené aj ďalšie predpoklady, medzi ktoré patrí napríklad fluktuácia zamestnancov.

Poistní matematici dostali od spoločnosti Slovnaft, a. s. ako podklad databázu aktuálnych zamestnancov aj databázu zamestnancov, ktorí už zo spoločnosti odišli, napríklad v priebehu posledných troch rokov. Títo poistní matematici následne počítali fluktuáciu zamestnancov osobitne pre viaceré skupiny zamestnancov, na základe toho, ako dlho títo zamestnanci už v spoločnosti pracujú. Čo sa týka samotnej fluktuácie zamestnancov, môžeme na základe informácií od pána Slivka skonštatovať, že čím dlhšie sú zamestnanci v spoločnosti zamestnaní, tým nižšia je ich miera fluktuácie. Najvyššia miera fluktuácie bola vypočítaná u zamestnancov, ktorý boli zamestnaní v spoločnosti od 0 do 3 rokov.

Spoločnosť taktiež vo svojej účtovnej závierke uvádza výpočet poistno-matematických ziskov a strát. Poistno-matematické zisky alebo straty vznikajú v dôsledku zmeny niektorého predpokladu, napríklad pri zmene diskontnej sadzby. Ich hodnotu uvádzame v tabuľke 15.

Tabuľka 15 Poistno-matematické zisky a straty v súvislosti s rezervami na zamestnanecké požitky v spoločnosti Slovnaft, a. s. za rok 2020

	Rezerva na odchodné		Rezerva na jubilejné	
<i>v tis. €</i>	2020	2019	2020	2019
Poistno-matematické(zisky) a straty zo zmeny demografických predpokladov	399	- 1 039	142	- 1 123
Poistno-matematické (zisky) a straty zo zmeny finančných predpokladov	45	1 144	44	324
Poistno-matematické (zisky) a straty vyplývajúce z praxe	- 418	133	151	644
Poistno-matematické (zisky) a straty spolu	26	238	337	- 155

Zdroj: Účtovná závierka Slovnaft, a. s. za rok 2020.

V tabuľkách 16 a 17 uvádzame spôsob určenia výšky rezervy na zamestnanecké požitky – jubilejné a odchodné.

Tabuľka 16 Rezerva na jubilejné v spoločnosti Slovnaft, a. s. k 31.12.2020

Rezerva na jubilejné		
<i>v tis. €</i>	2020	2019
Stav na začiatku obdobia	2 344	2 773
Náklady minulej služby	-	-
Náklady súčasnej služby	142	218
Úrokové náklady	30	52
Rezerva použitá počas obdobia	- 322	- 324
Poistno-matematické (zisky) a straty	337	- 155
Podnikové kombinácie	-	-
Presuny	-	-220
Stav ku koncu obdobia	2 531	2 344

Zdroj: Účtovná závierka Slovnaft, a. s. za rok 2020.

Tabuľka 17 Rezerva na odchodné v spoločnosti Slovnaft, a. s. k 31.12.2020

Rezerva na odchodné		
<i>v tis. €</i>	2020	2019
Stav na začiatku obdobia	14 525	15 145
Náklady minulej služby	-	-
Náklady súčasnej služby	826	1 128
Úrokové náklady	184	288
Rezerva použitá počas obdobia	- 592	- 853
Poistno-matematické (zisky) a straty	26	238
Podnikové kombinácie	-	-
Presuny	-	- 1421
Stav ku koncu obdobia	14 969	14 525

Zdroj: Účtovná závierka Slovnaft, a. s. za rok 2020.

4.2.3 Rezerva na ochranu životného prostredia

V štandarde IAS 37 sa uvádza, že jedine tie povinnosti, ktoré vznikajú z minulých udalostí a ktoré existujú nezávisle od budúcich aktivít účtovnej jednotky sa vykazujú ako rezervy. Ako príklady takýchto povinností sú v štandarde IAS 37 uvedené pokuty alebo náklady na odstránenie nezákonnej škody na životnom prostredí, z ktorých obe by mohli pri ich vysporiadaní viesť k úbytku zdrojov stelesňujúcich ekonomické úžitky bez ohľadu na budúce aktivity účtovnej jednotky,

V súlade so štandardom IAS 37 sa rezerva na výdavky súvisiace s ochranou životného prostredia v spoločnosti Slovnaft, a. s. tvorí vtedy, keď je vznik nákladov na sanáciu životného prostredia pravdepodobný a tieto sa dajú spoľahlivo odhadnúť. Vytvorenie týchto rezerv vo všeobecnosti časovo korešponduje s prijatím formálneho plánu alebo podobného záväzku odpredať alebo odstaviť nepoužívaný majetok. Výška vykázanej rezervy je najlepším odhadom potrebných záväzkov.

Legislatíva o ochrane životného prostredia neupresňuje rozsah potrebných sanačných prác ani typ technológie, ktorá má byť použitý, preto sa vedenie spoločnosti Slovnaft, a. s. pri určovaní výšky rezervy na výdavky spojené s ochranou životného prostredia spolieha na skúsenosti z minulosti a interpretáciu príslušnej legislatívy. Vedenie

uskutočňuje odhady budúcich peňažných tokov súvisiacich s enviromentálnymi záväzkami a záväzkami z vyradenia majetku z prevádzky pomocou porovnávania cien, použitím analógií s podobnými aktivitami v minulosti a inými odhadmi.

Spoločnosť Slovnaft, a. s. prevádzkovala k 31.12.2020 na Slovensku 254 čerpacích staníc pohonných hmôt a niekoľko skladovacích objektov. Niektoré z nich nespĺňajú v plnej miere súčasne alebo budúce legislatívne požiadavky na ochranu životného prostredia, resp. enviromentálne zásady spoločnosti, vrátane kontroly úbytku obsahu nádrží z dôvodu vyparovania, nakladania s odpadovými vodami a ochrany pôdy a spodných vôd. Na odstránenie týchto nedostatkov vytvorila spoločnosť rezervu vo výške 544 tis. €.

Predpokladané čerpanie tejto rezervy je v prípade nákladov na likvidáciu nevyhovujúcich čerpacích staníc v roku 2024. Podľa informácií od pána Slivka môžeme povedať, že na likvidácie čerpacích staníc sa vypracúvajú biznis plány, ktoré obsahujú odhad nákladov potrebných na likvidáciu, ktoré sú odhadované napríklad na základe úrovne cien spoločností, ktoré sa zaoberajú likvidáciou a taktiež sa pri výpočte zohľadňuje aj časová hodnota peňazí. V prípade nevyhovujúcich skladovacích objektov sa čerpanie rezervy predpokladá v rokoch 2021 – 2032. Na základe údajov o čerpaní tejto rezervy môžeme skonštatovať, že časť rezervy sa vykáže ako krátkodobá a časť rezervy sa vykáže ako dlhodobá rezerva so zohľadnením časovej hodnoty peňazí.

V minulosti, približne pred 30 rokmi, došlo k znečisteniu podzemných vôd pod rafinériou Slovnaft, a. s., a aby sa zamedzilo ďalšiemu znečisťovaniu, bola vybudovaná hydraulická ochrana podzemných vôd. Jej princíp spočíva vo vytvorení vrtov, prostredníctvom ktorých sa odčerpávajú podzemné vody s cieľom, aby boli spodné vody hlbšie v zemi, a tým neboli ohrozené znečistením z rafinérie. Spoločnosť preto začala tvoriť rezervu na nápravu takýchto minulých enviromentálnych škôd a výška rezervy bola stanovená na základe odhadov, ktoré vypracoval interný audítorský tím. Keďže sa čerpanie tejto rezervy očakáva medzi rokmi 2021 – 2032, dlhodobá časť rezervy sa diskontuje na súčasnú hodnotu. Odhad tejto rezervy zahŕňa napríklad náklady na prevádzkovanie vrtov, rôzne laboratórne výskumy, geologické prieskumy, či spotrebovanú elektrickú energiu.

5 Diskusia

V rámci našej diplomovej práce sme sa snažili zosumarizovať teoretické informácie o rezervách ako záväzkoch s neistým časovým vymedzením alebo výškou a analyzovať problematiku vykazovania rezerv v spoločnosti Slovnaft, a. s.

Vykázaním rezervy v účtovnej závierke sa zabezpečuje uplatnenie zásady opatrnosti, ktorá hovorí o tom, že vykázané majú byť len tie výnosy, ktoré boli skutočne realizované a v účtovnej závierke by mali byť zohľadnené všetky pravdepodobné riziká a straty. Vykázaním rezervy sa teda zabezpečuje, že záväzky spoločnosti nie sú podhodnotené, a že pravdepodobné riziká a straty sú naozaj zohľadnené. Ďalší nástroj, ktorým sa v účtovníctve zabezpečuje dodržanie tejto zásady sú okrem rezerv aj opravné položky.

Podľa slovenskej právnej úpravy je rezerva považovaná za „záväzok predstavujúci existujúcu povinnosť účtovnej jednotky, ktorá vznikla z minulých udalostí, je pravdepodobné, že v budúcnosti zníži ekonomické úžitky účtovnej jednotky, pričom ak nie je známa presná výška tohto záväzku, ocení sa odhadom v sume dostatočnej na splnenie existujúcej povinnosti ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka pri zohľadnení rizík a neistôt.“ Tieto rezervy môžeme členiť z rôznych hľadísk, no dalo by sa povedať, že pri účtovaní rezerv v praxi sú najdôležitejšie dve hľadiská, a to časové hľadisko a hľadisko preukazovania rezervy na daňové účely, resp. hľadisko uznania tvorby rezervy za daňový výdavok. Z časového hľadiska rozčleňujeme rezervy na krátkodobé a dlhodobé, kde hranicou je doba vyrovnania pri vzniku záväzku, a to 1 rok. Nie všetky rezervy, ktoré účtovná jednotka tvorí, sú pri tvorbe uznané za daňový výdavok podľa zákona o dani z príjmov, preto je dôležité zohľadňovať aj ich uznateľnosť za daňový výdavok. Rezervy taktiež môžu predstavovať aj dôležitý nástroj finančného riadenia, nakoľko zaúčtovaním rezervy vo vyššej výške môže účtovná jednotka tvoriť tiché rezervy.

Definíciu rezerv, uvádzajú aj Medzinárodné štandardy finančného výkazníctva a to v štandarde IAS 37. Podľa tohto štandardu sa rezerva vykáže v účtovníctve vtedy, ak má účtovná jednotka súčasnú povinnosť ako výsledok minulej udalosti, je pravdepodobné, že na vysporiadanie povinnosti bude potrebný úbytok zdrojov stelesňujúcich ekonomické úžitky a možno urobiť spoľahlivý odhad výšky. Rezervy sa podľa IFRS tvoria na základe zákonnej alebo mimozmluvnej povinnosti a ocenenie rezervy je najlepším odhadom výdavku potrebného na vysporiadanie súčasnej povinnosti k súvahovému dňu.

Zákon o účtovníctve ustanovuje, ktoré účtovné jednotky sú povinné zostavovať účtovnú závierku v súlade s IFRS. Nakoľko spoločnosť Slovnaft, a. s. spĺňa podmienky ustanovené týmto zákonom má povinnosť zostavenia účtovnej závierky v súlade s IFRS. V našej práci sme sa snažili analyzovať, či tvorba a vykazovanie rezerv v spoločnosti Slovnaft, a. s. bolo v súlade so štandardom IAS 37. Na základe informácií z účtovnej závierky 2020 o uplatňovanej účtovnej politike v oblasti rezerv sme prišli k záveru, že účtovná politika v spoločnosti Slovnaft, a. s. je nastavená v súlade so štandardom IAS 37. Taktiež sme sa snažili zistiť, či spoločnosť Slovnaft, a. s. zverejňuje v účtovnej závierke v súvislosti s rezervami všetky údaje, ktorých zverejňovanie vyžaduje štandard IAS 37. Po porovnaní požiadaviek štandardu IAS 37 a informácií z účtovnej závierky sme prišli k záveru, že aj v oblasti zverejňovania informácií si spoločnosť Slovnaft, a. s. splnila všetky povinnosti ustanovené týmto štandardom.

Medzi konkrétne druhy rezerv, ktoré spoločnosť Slovnaft, a. s. tvorí patria rezervy na ochranu životného prostredia, rezervy na vyprodukované emisie a rezervy na zamestnanecké požitky, konkrétne na odchodné a jubilejné. Čo sa týka rezervy na ochranu životného prostredia, ide o rezervu, ktorej ocenenie podlieha vysokej miere neistoty a vyčíslenie tejto rezervy mal na starosti interný audítorský tím, čo len potvrdzuje, že stanovenie výšky rezervy je častokrát veľmi komplikovaný proces, v ktorom treba zohľadniť množstvo premenných. Podobne je to aj s rezervami na zamestnanecké požitky, ktorých vyčíslením bol v spoločnosti Slovnaft, a. s. v roku 2020 poverený externý dodávateľ, ktorý spracoval komplexnú správu, v ktorej ozrejmil všetky predpoklady a parametre, ktoré boli pri výpočte zohľadnené. Vyčíslenie rezervy na vyprodukované emisie bolo o čosi jednoduchšie. Táto rezerva bola vytvorená vo výške súčinu množstva vyprodukovaných emisií nad rámec bezodplatne pridelených emisných kvót a ceny emisnej kvóty.

Po analyzovaní jednotlivých druhov rezerv, ktoré spoločnosť Slovnaft, a. s. tvorí, môžeme povedať, že aj napriek tomu, že sme nemali k dispozícii konkrétne podklady k výpočtom výšky jednotlivých rezerv, na základe všeobecných informácií môžeme zhodnotiť, že sumy vykázané ako rezervy sú najlepším odhadom výdavkov potrebných na vysporiadanie súčasnej povinnosti k súvahovému dňu, a teda aj v oblasti ocenenia rezerv sa spoločnosť Slovnaft, a. s. pridržiavala požiadaviek štandardu IAS 37.

Záver

Účtovníctvo sa v priebehu svojho vývoja stávalo čoraz komplikovanejším a sofistikovanejším systémom vedenia finančných záznamov. Od jednoduchého zaznamenávania majetku alebo pôžičiek sa vyvinulo do komplexného systému, ktorý už nepredstavuje len evidenciu ekonomických informácií, ale pre manažment podnikov predstavuje cenný zdroj informácií o ekonomickej výkonnosti a finančnom zdraví podniku.

S rozvíjajúcim sa obchodom a výrobou vznikla potreba zohľadňovať v účtovníctve možné riziká a straty, ktorým môže účtovná jednotka čeliť v dôsledku svojho konania v minulosti. Počas vývoja účtovníctva rôzni autori sformulovali viaceré všeobecne uznávané účtovné zásady, ktoré by mali byť pri vedení účtovníctva dodržiavané. Jednou z týchto zásad je aj zásada opatrnosti, ktorá hovorí, že vykázané majú byť len tie výnosy, ktoré boli skutočne realizované, a že majú byť zohľadnené všetky pravdepodobné riziká a straty. Jedným z nástrojov uplatňovania tejto zásady v praxi sú práve rezervy, ktorých vykázaním v účtovnej závierke zabezpečíme, že záväzky účtovnej jednotky nie sú podhodnotené. Na zohľadnenie takýchto rizík sa začalo používať vykazovanie rezerv a opravných položiek.

Rezervy môžu byť taktiež dôležitým nástrojom pri tvorbe tichých rezerv, ktoré patria medzi významné nástroje finančného riadenia podniku. V prípade, že účtovná jednotka dosahuje vysoký zisk a chce sa vyhnúť plateniu vysokých daní, vie tento zisk prostredníctvom tichých rezerv znížiť. V prípade, že dosahuje stratu, resp. nízky pozitívny výsledok hospodárenia, rozpúšťaním tichých rezerv môže tento výsledok hospodárenia upraviť smerom nahor a vylepšiť tak obraz o svojej finančnej situácii a výnosnosti.

V prvej časti našej práce sme zosumarizovali teoretické poznatky týkajúce sa oblasti rezerv, či už podľa slovenskej právnej úpravy alebo IFRS. V štvrtej časti sme sa venovali vykazovaniu rezerv v spoločnosti Slovnaft, a. s. a posúdeniu, či vykazovanie rezerv je v súlade s Medzinárodným účtovným štandardom 37 – Rezervy, podmienené záväzky a podmienené aktíva. Môžeme zhodnotiť, že spoločnosť Slovnaft, a. s. postupovala v oblasti vykazovania, oceňovania rezerv a zverejňovania informácií o rezervách v súlade so štandardom IAS 37, a v čo možno najvyššej možnej miere uplatnila zásadu opatrnosti, nakoľko tvorila rezervy na pravdepodobné riziká a straty.

Zoznam použitej literatúry

Právne predpisy

- Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov
- Opatrenie MF SR č. 23054/2002-92 v znení neskorších predpisov, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva
- Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov
- Medzinárodný účtovný štandard IAS 19 – Zamestnanecké požitky
- Medzinárodný účtovný štandard IAS 37 – Rezervy, podmienené záväzky a podmienené aktíva

Knižné a časopisecké zdroje

1. BLAHUŠIAKOVÁ, Miriama. Vplyv tichých rezerv na finančnú situáciu a výnosnosť podnikateľskej účtovnej jednotky. In *Ekonomika a informatika*. Bratislava : Ekonomická univerzita v Bratislave, 2018, roč. 16, č. 2 s. 5-15. ISSN 1339-987X
2. MATEÁŠOVÁ, Martina a kol. *Účtovné súvzťahnosti : najčastejšie problémy praxe*. 1. vydanie. Praha : Wolters Kluwer, 2019. 640 s. ISBN 978-80-7598-340-4.
3. MÁZIKOVÁ, Katarína – Martina, MATEÁŠOVÁ – Lucia ONDRUŠOVÁ. *Účtovníctvo podnikateľských subjektov I*. 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019. 304 s. ISBN 978-80-571-0010-2
4. SKLENKA, Miloš. Rezervy v účtovníctve podnikateľov 1 časť. In *ÚČTOVNÍCTVO AUDÍTORSTVO DAŇOVNÍCTVO* 7-8. Bratislava : Slovenská komora certifikovaných účtovníkov, 2016, roč. 24, č. 7-8, s. 2 – 10. ISSN 1335-2024
5. SKLENKA, Miloš a kol. *Účtovníctvo podnikateľských subjektov II*. 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-571-0055-3
6. ŠLOSÁROVÁ, Anna a kol. *Účtovníctvo*. 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016. 293 s. ISBN 978-80-8168-444-9.

Internetové zdroje

1. CÍGEROVÁ, Nadežda. *Tiché rezervy – špecifická oblasť oceňovania v účtovníctve*. [online]. [cit. 04.04.2022]. Dostupné na internete: <https://www.danovecentrum.sk/aktuality/tiche-rezervy--specificka-oblast-ocenovania-v-uctovnictve--toptema-dc-10-2017.htm>
2. DOBŠOVIČ, Dušan. *Rezervy a opravné položky*. [online]. [cit. 21.11.2021]. Dostupné na internete: <https://www.epi.sk/odborny-clanok/Rezervy-a-opravne-položky-1.htm>
3. EUROEKONÓM. *Forwardy a forwardové obchody*. [online]. [cit. 04.04.2022]. Dostupné na internete: <https://www.euroekonom.sk/financie/investicne-strategie/forwardy-a-forwardove-obchody/>
4. EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV. *Systém EÚ na obchodovanie s emisiami: bezodplatné pridelenie kvót malo byť lepšie zacielené*. [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné na internete: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/emissions-trading-system-18-2020/sk/>
5. TURÓCIOVÁ, Jana – Valéria JARINKOVIČOVÁ. *Rezervy z daňového a účtovného pohľadu*. [online]. [cit. 21.11.2021]. Dostupné na internete: <https://www.danovecentrum.sk/odborny-clanok/Rezervy-z-danoveho-a-uctovneho-pohladu.htm>
6. SLOVNAFT. *Individuálna účtovná závierka zostavená podľa medzinárodných štandardov finančného výkazníctva prijatými v EÚ a Správa nezávislého audítora za rok končiaci 31. decembra 2020*
7. SLOVNAFT. *Individuálna účtovná závierka zostavená podľa medzinárodných štandardov finančného výkazníctva prijatými v EÚ a Správa nezávislého audítora za rok končiaci 31. decembra 2019*
8. SLOVNAFT. *Individuálna účtovná závierka zostavená podľa medzinárodných štandardov finančného výkazníctva prijatými v EÚ a Správa nezávislého audítora za rok končiaci 31. decembra 2018*